ԺԵ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4404 16/29 ՕԳՈՍՏՈՍ 1900 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1318 ԺԵ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4404

درعليه‌ده غلطه‌ده (آره‌ولك) غزته‌سى اداره‌خانه‌سنه

ՊՈԼԻՍ Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les annonces sont reçue
à la Direction du Journal "AREVELK„
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Ազգային, Գրական եւ Քաղաքական

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140	ղր.
» » »	վեցամսեայ	70	»
» » »	եռամսեայ	40	»
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40	Ֆրք.
» » »	վեցամսեայ	20	»

Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով:
Ցեղակա [illegible] ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի:

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

ՇԱԲԱԹ ՄԸ ԽԱՐԲԵՐԴԻ ՄԷՋ

Մի՛ սպասէք, որ այս խորագրին տակ ուղեւորի նօթերով անցնիմ: Արդէն գիշերները միայն ճամբորդեցինք, քննուած՝ արեւէն, որ անխնայ պիտի այրէր ապառաժներուն մէջ ճամբորդող անցորդը, իր արեւի պահպանակին (շէմսիյէ) տակ չքլած: Եւ անլուսին գիշերներու ծոցը՝ ուր ստուերը կը թանձրանայ լուսաւորներու նշոյլներէն խուզուած, և ուր լեռները կը դաշտանան, և անդունդները կը հաւասարին մութին գոնջացած արտերուն, մեզի համար ամէնէն հրապուրիչ տեսարանը կը սեպուէին աստղներուն արագ սուրացումները, ու արուսեակի ծագումը, աղջամուղջի ամպերէն:

Անգիտակցօրէն շատ յարմար ժամանակի մը կը մտնէինք Խարբերդ, դպրոցներու արձակուրդին, երբ Վարդավառը ժողովուրդին մէկ մասը դաշտերէն ու քաղաքներէն պիտի գողնար բերելու Թուլավանք, ուր տեղի պիտի ունենար նոյն օր Ազգ. որբանոցին բացման տարեդարձի հանդէսը:

Հանդէսին գաղափարը գեղեցիկ էր, երբ զանի նկատենք իր նիւթին ու սկզբունքին տեսակէտով, բայց սարքումը, և ժողովրդեան դէպ ի ան ցուրտ վերաբերումը այնքան գոհացուցիչ կողմեր չունէին իրենց մէջ. կը սպասուէր որ այդօրինակ հանդէս մը, իր տեսակին մէջ ցանցառ գաւառներու համար գէթ, աւելի խնամք, աւելի ուշադրութիւն և աւելի քաջալերութիւն ստացած ըլլար: Որբերէն մեծագոյն մասը ունեցան իրենց արտասանութեան բաժինը, classique նիւթերու վրայ. և առանձինն վերջ Մէզրէի Ազգ. դպրոցէն երկու աշակերտներ հանդէսին առթիւ կարդացին ճառեր, ուրկէ իրենց դպրոցականի բաւական յղկուած ճաշակին հետ լեզուի և ոճի տեսակէտով Ռուբէն Զարդարեան կը բուրէր, իր գունագեղութեամբ ու նկարագրականի միսթիքութիւնով:

Աւելի այս վերջին պարագան է որ զիս կը դրդէ հիմա խորհրդածելու գաւառի գրական կեանքի մասին և ընթերցողներուն շահեկան ըլլալու մեր այսանգամուան ուղեւորութիւնը: Արդէն 9 ամիսներ առաջ Արեւելքի 4166 թիւով բաղդատութեան գրած էինք Պոլսոյ կրթական գործին ունայնութիւնը, գաւառի լուրջ ձեռնարկութիւններուն հետ: Այս գաղափարս զօրաւոր համոզում մըն էր եղած իմ մէջս, քիչ շատ մօտէն տեղեակ ըլլալով կեդրոնի կրթական գործառնութիւններուն, ուր բազմաճիւղուած խճողումներու մէջէն դուրս կուգայ վկայական ի ձեռին աշակերտը անէկ(*) ու օծեկցած՝ յաւէտ դատապարտուած պիտի մնայ անկարող ըլլալու ինքն իրմով ամբողջ մը կազմելու փորձին մէջ: Հակառակ այն բոլոր նիւթական դժուարութիւններուն, որոնք կաշկանդող ցանցի պէս կը չարչըրկեն կրթական գործին ապահովութիւնը գաւառներու համար, հակառակ այն անհաստատ ու չերաշխաւորուած պիտոյքներուն, որոնք ճանկռթող եղունգներու պէս, գաւառի դպրոցներուն պատերը քակել կը սպառնան, տակաւին կայ խոհական աշխատութիւն մը որ հիւանդագին տժգունութենէն հեռի՝ լուրջ խորհողներու և երփնոտ գրողներու չարք մը պատրաստել կը նկրտի, նախշուն ու խորոտիկ գաղափարներով, որոնք գաւառի արեւներէն հասունցած անուշ խնձորներու պէս՝ որդնոտ միջուկէն զերծ՝ կը համեղեն մեր գրական գիրքերը: Արձակուրդի օրերուն, վարժապետ ու աշակերտ, նոր անդրադարձումով մը կը նային անցնող դպրոցական տարիին վրայ, ամէնքն ալ գոհ, իրենց կարգին, բացի այն դասատուներէն, որոնց թոշակներուն մէկ մասը անվճար կը մնար դեռ. ամէնքն ալ զուարթ, գէթ հոգեպէս, կրթական գործին նուիրուածներու ներքին ազդումով, իրենց սա վստահութեամբը թէ բաւական լեցուն ու արգասաբեր տարի մը բոլորեցին, կրթական յարկերու տակ: Բայց վաղուա՞ն հացը, ո՞վ պիտի երաշխաւորէ վաղուան հացը, անոնց համար, որոնք գիտցած են իրենց պաշտօնը խղճի մտօք վարել. վաղուան ապրուստի ամէնէն սարսափող մտածումն է, որ ամէնուն խորհիլ կուտայ, երբ մանաւանդ իրենց աչքին առջեւ կը տեսնեն համնելու պատրաստ մտքերը, որոնց մէջ արմատ ձգած են արդէն իրենց աշխատութեան սերմերը. վաղը կարելի է որ դրամական անձկութենէն ծնած խորշակը զարնէ այդ արմատ ձգած մտքերը, ու ամէնքն ալ տարտղնին երթան գիւղերն ու դաշտերը, և կամ... խանութի մը անկիւնը կամ արհեստաւորի մը կրպակը, նոր աշխատութեան մը սկսելու հոն, դպրոցական կիսատ շրջան մը տեսնելէ վերջ: Այս մտածումն ալ սկսած է վարժապետական շրջանակէն դուրս նոյն իսկ աշակերտներուն մտքին խորհուրդի առարկան դառնալ. «Շատ անգամներ խոստացած էք ինծի, կը գրէր Թլկատինցիի՝ իր աշակերտներէն մէկը, որ այս տեղի շրջանը աւարտելէ վերջ, զիս Արմաշ ղրկէք. այս խոստումը ինքնին երաշխիք մըն էր այն համակրանքին, որ դուք կը հաճիք ցուցնել ձեր աշակերտին համար: Այդ խոստումն ու համակրանքը չարաչար գործածել սեպէք թերեւս, երբ ելլեմ ձեզմէ խնդրելու ատոր գործադրութեան փութացումը: Այս խնդրանքս թելադրող գլխաւոր պարագան սա է. անկեղծ խոստովանանք մը, որ միայն ձեզի կրնամ ընել. ընտանեկան կեանքը դժոխք մըն է դարձած ինծի համար... հակառակ պարագային եթէ ստիպուիմ տարի մըն ալ հոս մնալ, ա՛լ անկարելի պիտի ըլլայ ուսանելու համար դուրս երթալ, ընտանեկան պարագաներս կը փոխուին. եղբայրներով կը բաժնուին, ծնողքս բոլորովին մինակ կը մնան, աշխատելու անկարող, պիտի ստիպեն որ հոստեղ մնամ, ու ձեռքս ունեցած վկայականը երեսնուն վահանակ բռնելով պիտի ստիպեն որ դասատուութիւն ընեմ գիւղի մը կամ թաղի մը անկիւնը: Այս պարագան կամ ենթադրութիւնը ամէնէն սոսկալին է որ կը մղէ զիս ոչ լաւ մտածումներու....:»

Ահա գաւառի աշակերտ մը, որ իր գրասեղանին վրայէն սուր աչքով կը դիտէ միջավայրը, բերումները, ու նոյն իսկ իր կեանքին ամէնէն հեռու ծայրերը. որ իր մորթէն իսկ դուրս ելլել կը փորձէ իր կրթական ապագան ապահովելու միջոցներուն վրայ խորհելով: Հեռաւոր քաղքի մը շողշողուն տեսլականը չէ որ զինքը կը հրապուրէ, այլ համբաւը իր լսած մէկ վանքին, ուր կ'ուզէ այժմէն թռչիլ, երբ դեռ ընտանեկան պարագաներ կրնան նպաստել իրեն, հոն նոր զարգացումի մը մէջ ինքզինքը մշակելու, և իր եսը չինելու համար: Եւ արդէն գաւառը հակառակ իր խումբ մը զաւակներուն, որոնք մեծ կեդրոններու մէջ հիւանդագին վիճակ մը ստացած են, ընդհանրապէս կը սիրէ լրջութիւնը նոյն իսկ իր մեկուսացումին մէջ, բաւական է որ անիկա ունենայ իր մէջ պարարտացնող սնունդը, մտքին ու հոգւոյն առողջութեան յարմարող սնունդը:

Եւ ամէնէն անուշ կողմը սա գաւառի դպրոցներուն աչքիս առջեւ պարզուեցաւ շաբաթ մը Խարբերդի մէջ անցուցած օրերուս, երբ կարդացի սա տողերը զորս կ'ուզեմ ամբողջովին դնել հոս: Քանի մը ամիսներ առաջ Թլկատինցիին մէկ հատիկ մանչ զաւակը մեռած էր, քանի մը հատ քոյրեր թողլով իր հօրը. բնական է որ կեանքի երփներփումը չէր կրնար սեպուիլ այս մահը Թլկատինցիին համար, որուն մէջ կ'ապրի առանց սեթեւեթի, զօրաւոր և կուշտ նկարագրողը: Իր աշակերտներն ալ կը զգան թէ ի՛նչ բան կորսնցուց դասատուն, սգակիր հայրիկը, երբ սպիտակ Զաւէնին դագաղը այնքան ծաղիկներ ժողված էր իր վրան... աշակերտները ինքնաբեր ազդում մը կ'ունենան իրեն մեռած եղբօր յիշատակին նուիրելու քանի մը տողեր, կուռ՝ իրենց շարքին, զուարթ՝ իրենց տխրութեան և լուրջ՝ զիրենք արտադրող մանկութեան մէջ:—

«Զաւէնին...

«Վարդերը յոգնեցան քեզ սպասելով, ու դուն հայրիկիդ համար խաբեր էիր զանոնք: Գիտէիր թէ չպիտի կրնար առանց քեզի՝ երջանիկ աչքով մը նայիլ աշխարհին ու կեանքին, որ արդէն կակուղ բարձ մը չէին տուած անոր ցաւատանջ գլխուն:

«Կ'ըսէին որ, դուն եկած էիր հայրիկիդ վիշտը թեթեւցնելու, ու քեզի կապեր էր իր յոյսը, իր երջանկութիւնը ու ամէն բանը:—

«Ա՛խ չգիտեմ ինչո՛ւ, ինչո՛ւ համար հոս բերած էր քեզ երկինքի պարտիզպանը, հոս՝ ուր ծաղիկի մը կեանքը հազիւ ապրած սրտերու մէջ անապատի հմայաթափ պարապութիւնը պիտի թողէիր, ու մեզի՝ բաժինը սեւ տառապանքիդ, որուն գաւաթը մէկ բերնով պիտի խմէինք հայրիկիդ հետ:

«Օր մը միայն, քու ցաւագին կեանքեդ օ՛ր մը տուիր մեզի, երբ չգիտեմ կարօտի ո՛ր աստիճան սեղմում մը առաջնորդած էր փափուկ սրտիդ՝ դպրոց գալու համար: Գիտեմ, անձկած էիր այն օրը, նոյն օրը, դրախտի թերթի մը ամբողջ թովքը կը ծաղկէր այտերուդ վրայ, ու մենք սիրով է՛ն անուշ վայրկեանը անցուցինք այն օրը:

«Նայուածքիդ մէջ հրայք մը կար, որ քու տարեկից ընկերներէդ մինչեւ բարձրագոյն կարգի տղոց հոգին սաղմնտեց, ու հիմա կը յիշենք որ վերջալուսինն էր ան:

«Շատ բան կը սպասէինք քեզմէ: Քի՛չ մը աղէկնայի՛ր, մեծ մայրդ մոռնար հեզ մը մտքին մէջ շրջան ընող չարաչուք ուրուականը, որ մենք սրտիդ հետ ապրէինք:

«Մտիկ չըրիր ասամէնուն, ու փոխարէն մեր բոլոր աղապատանքին՝ օր մըն ալ մեզի կ'ըլլաս, ու այս անգամ՝ երկինքին մէջ:

«Մխիթարութեան ամէնէն բնականը, սփոփանքի մը է՛ն հոգեբանական շեշտերը չպիտի կրնային հայրիկիդ հետ խօսելու, քեզի չայրելու համար: Քոյրերդ դագաղիդ մէջ քնանալ կ'ուզէին, բայց մայրը ի՛նչպէս մինակ պիտի թողուր քեզ....:

«Ծաղկեփունջեր նետեցէք վրան, անոնք թո՛ղ գրկեն զինք, որ չտեսնեն վերի նախանձոտ հոգիները: Ամէն տարի, թո՛ղ բացուին այդ ծաղիկները՝ իր յիշատակին հետը, ու մենք ամէնքս մեր կարգին, ամէն տարի, երբ գեղեցիկ եղանակը կուգայ, պիտի սգանք Զաւէնին մեռնիլը, հայրիկին հետ անոր սնարը նստած:»—

Այս տողերը կը գրէ աշակերտներէն մէկը քաղաքի Ս. Յակոբ թաղի դպրոցին, որ իր ցածկիկ դիրքին մէջ իր ճակտին ամբարձող հսկայ քոլէճներուն մրցակիցը կ'ուզէ հանդիսանալ, ու կը հանդիսանայ, երբ բաղդատութեան դնենք նիւթական ուժերու անհաւասարութիւնը, այս գրչի արդիւնքին հետ: Զոհողութիւններու շարքով մը արդիւնաւորուած, այս դպրոցներուն մէջ, ուր վարժապետը՝ դժգոյն, կէս կուշտ կէս անօթի կը դասախօսէ, առանց զինելու իր կռնակի կոշտ օձիքն, կամ կարկտնուած տաբատէն, թափուած աշխատութիւնները, որոնք տեղին վրայ գնահատուելու կոչումը չունին, կ'արժէ որ հրապարակուին, քաջալերութեան ամէնէն պղատոնականը վաստկուցած ըլլալու գէթ անոնց և բաղդատութեան դրուին Պոլսական դպրոցներուն հետ, ուր կրթական տեսչի մը դեղին վերարկուին տակ, Նիւթը կը տարբանայ ու կը մարմնաւորի, ամէնէն աղքատ, անկապակից ու տարտղնած լեզուով: Հայ լեզուի հոգեվարքի այս տխուր հանդէսը, որ կեդրոնի դպրոցներուն յատկանիշը կը կազմէ, և յիմար գաղափարներու արտայայտումը, ինքնին թող խօսի այն ծայր աստիճանի տարբերութեան վրայ, որ ի յայտ կուգայ իր և իր գաւառացի եղբօր միջեւ, նկարագրի, լեզուի, հասունութեան, և կրթութեան գործին հանդէպ ունեցած վերաբերումին տեսակէտով: Մաքս Նորտաուի հոգեբանական նորօրինակութիւններու շարքին մէջ դուրս ցցուած սա վճիռը թէ «Վիպասաններուն ու բոլոր միջակ թատերգական հեղինակներուն մեծ քաղաքներու մէջ իրենց բնակութիւնը արգիլել (պէտք է) և զանոնք փարել խաղաղ գիւղաքաղաքներուն մէջ առողջակազմ գիւղացիներով շրջապատուած,» ոչ միայն իր օգուտը ունի գրական տեսակէտով, այլ նոյն իսկ կրթականին մէջ իր անկապտելի բաժինը ունի, քանի որ փորձը ցոյց տուած է թէ գաւառացիները աւելի յաջողած են կրթական մրցութիւններու մէջ, և այս անոր համար որ «անոնց կեանքին մէջ արեւուն ճառագայթները և մարգագետնին, առուակին խոխոջը, լերան անտառներուն հովանին ու դաշտին ազատ հովերը, մէկ բառով կեանքը և բնութեան իրողութիւնները, անկայունօրէն գործողութեան մէջ եղող ուղղիչի մը դերը կը խաղան:»

Պոլսական կրթութեան սա ախտաժէտ վիճակը, որ այնքան ծափեր կը հրաւիրէ իր վրան, մրցանակներու տրցակներուն հետ, մեր նախանձը պիտի գրգռէր անտարակոյս, ու չտեսի պէս մեր բերնին ջուրերը պիտի վազցնէր, եթէ երբեք ամավերջի հանդէսներուն չափ շողշողուն եղած ըլլար հոն կրթական արդիւնքը: Բայց դժբախտաբար, թէ բարեբախտաբար պչրասէր կիներու երեւոյթը ունին հոն, այդ հանդէսները, որոնք իրենց ետին կը թողուն քշքշուած ծրագրի մը բեկորները, որոնց մէջէն, թեթեւ ոստումի մը հեւքը կը լսուի շատ անգամ: Բայց հոն, կեդրոնին մէջ անունները, «համբաւները» շատ գործ կը տեսնեն, չաղկռատ լեզուներու ճայթիւնին չափ ուռուցիկ, որոնց մէջ շատ անգամ խարուկի փորձած են: Գաւառներու մէջ ու ամէն տեղ, հեղ մը որ աղը կամ բամպակը սպառելու մօտ ըլլայ առեւտրական հրապարակին վրայ, անմիջապէս անոնց գինը կը բարձրանայ. վարժապետները կը սպառին, բայց անոնց գինը վերելք չի ճանչնար բնաւ. միշտ միեւնոյնն է իրենց գնահատումը, ըլլայ այն զարգացած, գիտնական կամ տգէտ պատուելին. անգամ մը ժողովուրդը գին մը սահմաներ է, պէտք է որ տեւէ այդ գինը որչափ կը տեւեն վարժապետին գործունէութիւնն ու եռանդը: Սա ամսաթոշակի անփոփոխելիութիւնը, որ ինքնին ճնշող, մաշող հանգամանք մը ունի, դասատուին համար, այսինքն անոնց համար, որոնք իրենց կոչումը կը ճանչնան, չէ կրցած երբեք իրենց կողմէն պակսեցնել աշխատութեան մը տոկունութիւնը. անոնք կ'աշխատին մէկ կողմէն տուն մը ապրեցնելու և միւս կողմէն գոհացնելու իրենց մէկ ներքին պէտքը, ըստ որում անոնք ափիոնամոլներու չափ ուժով կրթամոլութիւն մը ստացած են տարիներու վարժութեամբ, և առանձինն օգտակար արդիւնքներ յառաջ կը բերեն:

Նկատի առէք, ուրեմն, գաւառի դժուարութիւնները, նոյն իսկ դասագիրք հայթայթելու խնդրոյն մէջ. դրամական անձկութիւնները, վարժապետական կեանքի վայելած չնչին քաջալերութիւնը, պաշտօնէից ամսաթոշակներու և աշակերտական տարեթոշակներու ճղճիմ թուանշանները, և պիտի զգաք թէ ի՛նչ ահագին անդունդ կը բացուի տարբերութեանց բաղդատմամբ կեդրոնի կրթական գործին ու կրթական արդիւնաւորութեան հետ:

Գէթ այս տեսակէտներով չարժե՞ր որ քիչ մը աւելի ուշադրութիւն դարձուի գաւառներուն վրայ, ուր կարելի պիտի ըլլայ կարօտ կեդրոններու մէջ, նիւթական ձեռնտուութիւն մը ընել, փրկելու համար կրթութեան և դաստիարակութեան գործը, վաղահաս անկումներէ, և արդիւնաւորելու այդ մասին սկսուած ջանքերը:

ՄՈՒՇԵՂ ՎԱՐԴԱՊԵՏ
1900 Յուլիս 30, Արաբկիր

---

[*] Այս անեկ բառը Ասլանպէկի մէջ կը գործածուի այն հացին համար, որ խմորը տեղը չէ առած:

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ՈՒԽՏ ՄԸ

ԳՈՂՑՈՒԱԾ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆԸ

Ինչպէս յայտնի է, ժամանակէ մը ի վեր խնդիր ծագած էր Աստուածածնայ պատկերի մը համար՝ որ Պանտրմայի շրջակայ յոյն վանքերէն մէկուն կը պատկանէր, և զոր մօտակայ ուրիշ գիւղէ մը եկած առած էին՝ իբր իրենց սեփականութիւնը: Այս խնդիրը շնորհիւ տեղւոյն Միւթէսարրըֆ պէյին ջանքերուն, կարգադրուած է այսօր: Պատահական նամակագիր մը այդ առթիւ հետեւեալ շահեկան տեղեկութիւնները կը հաղորդէ մեզ.

* * *

Պանտրմայէն գրեթէ 3 ժամ հեռուն, Գափուտաղի լեռնադաշտին վրայ Յոյները ունին վանք մը, ուր կը յաճախեն տարին մէկ անգամ, ոչ թէ միայն իր շրջականերէն, այլ նոյնիսկ Յունաստանէն ու Ռուսիայէն, քանի մը հարիւր հազար ջերմեռանդ Յոյներ, որո՛նք կամովին կը յանձնեն զիրենք Բանայիային անդիմադրելի հարուածներուն, զոր ան կու տայ ամէն անոնց՝ որոնք իրենց մեղքերուն արդար պատիժը կրելով Թողութիւն գտնել կ'ուզեն: Հեռուէն հաւատացեալներէ կը լսէինք շատ տարօրինակ պատմութիւններ Բանայիային նկատմամբ, թէ այդ Բանայիան Քրիստոսի օրերէն մնացած պատկեր մը ըլլայ, շատ անգամներ թռած ուրիշ տեղեր գացած ու իր բժշկութիւնները կատարելէ վերջ՝ վերադարձած իր բուն տեղը: Իր բժշկութիւնները կը կատարէ ծեծով, օրինակի համար, եթէ մէկը շատ մը մեղքերու տէր եղած է, շատ ծեծ պիտի ուտէ Բանայիայէն որպէս զի թողութիւն գտնէ, հիւանդներն ալ իրենց տեսակին համեմատ կը ծեծէ եղեր:

Անցեալ տարի մեր հետաքրքրութիւնները յագեցնելու համար ուղեցինք ականատես ըլլալ անոր բուժումներուն, և տեսնել հին դարերու մէջ կատարուած հրաշքներուն վերածնումը: Այս նպատակաւ ուխտագնացութեան [illegible] օրին մենք ալ քանի մը ընկերներով ճամբայ կ'ելլենք: Ամբողջ երեք ժամ լեռներու անցքերէն անցնելէ վերջ՝ հասանք վերջապէս լեռնադաշտ մը, ուր խիտ բազմութիւն մը սփռուած էր կանանչներու սիրասուն ծոցին վրայ: Թմբուկներու և նուագներու աններդաշնակ ձայներ՝ խառնուած գինովներու անձոռնի պոռչտուքներուն և խաղերուն, կ'արձագանգէին հեռուն, լերան խորշերէն: Հոս օրիորդներու և երիտասարդներու խումբեր օղիին շուրջը բոլորուած կը խմէին Բանայիային կենացը: Անդին ուրիշ խումբեր կը պարէին իրենց յատուկ ձեւերով, աւելի անդին համեստ ընտանիքներ կը խօսակցէին օրուան մէջ բժշկութիւն գտնող հիւանդներու ու մեղաւորներու վրայով. ուրիշ անկիւն մը Բանայիային ծանր հարուածներուն ենթարկուողներ ու մարմիններու զգաստութեան համար ջանքեր կ'ընէին: Արդարեւ շատ բաներ կան դիտելու ունկնդրելու և ուսնելու, սակայն մեր աչքին ու գլխաւոր փափաքն էր տեսնել նախ Բանայիան իր հրաշքներուն մէջ: Արդ, կը դիմենք եկեղեցի որուն արդէն խիստ մօտիկը կը գտնուէինք: Բայց հազիւ թէ մեր քայլերը դրած էինք եկեղեցին սեմին վրայ, և ահա դող մը, յանկարծական սոսկում մը կը տիրէ վրաս: Կիներու ու աղջիկներու լալագին աղերսները, Բանայիային հարուածներուն թափթափը և վերջապէս իրարու վրայ խռնուած անհամար բազմութիւն մը, բոլորովին տարբեր, տխուր, շատ տխուր զգացումներու վիճակի մը մէջ ձգեցին զիս. պահ մը վարանումէ վերջ ընկերիս անտարբերութենէն քաջալերուելով սկսայ ես ալ անոր պէս հրելով, կռնկռտելով յառաջանալ և վերջապէս ասոր անոր կրթնելով գտանք տեղ մը ուրկէ ամէն բան որոշ կերպով կրնայինք տեսնել: Գրեթէ մէկուկէս մեթր երկայնութեամբ և մէկ մեթր լայնութեամբ. հինցած, ժանգոտած թիթեղներով զարդարուած բաւական հաստ ու ծանր տախտակէ շինուած Աստուածամօր պատկեր մը:—Ահա հրաշագործ Բանայիան: Քանի մը քահանաներ, մէկը սփռոցով, միւսը խաչով, ուրիշ մը Աւետարանով և ուրիշ մըն ալ ջուրի սրուակով Բանայիային շուրջը կանգնած են իրենց եկեղեցական զգեստներով. ուրիշ գիրուկ աշխարհական մըն ալ բռնած է Բանայիան:

Քանի մը վայրկեան Աւետարան կարդացուելէ վերջ, կանանց բաժնին մէջ իրարանցում մը սկսաւ, օրիորդ մը 18-20 տարեկան հերարձակ, հրավառ ու արտասուաթօր աչքերով, ամէն կերպով գեղեցիկ անունին արժանի էակ մը, դողդոջ քայլերով, անձայն կը մօտենայ Բանայիային: Նախապէս քահանային աջը

—)(1)(—

ԽԱՂԱՄՈԼԸ

(ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Դեկտեմբերի գորշագոյն, մառախլապատ առաւօտեան լոյսը պանդոկին փառաւոր հիւրասենեակին լայն պատուհանէն կը թափանցէր և հետզհետէ աւելի պայծառանալով ներս կը խուժէր:

Բոլոր գիշերը անքուն անցուցած կերպարանքով մարդ մը որ գլուխը ձեռքերուն մէջ առած՝ խառն ի խուռն խաղի թուղթերու ու մարելու մօտ ճրագի մը մօտ նստած էր՝ ոտքի ելաւ, կանգնեցաւ:

—Ժամանակ է, մրմնջեց, այլ եւս ողջ չպիտի գտնեն զիս:

Ծռեցաւ, պատին յենած արկղը բացաւ և արագ շարժումով ատրճանակ մը հանեց, որուն փայլուն փողին վրայ շողշողացին օրուան աղօտ լոյսը և ճրագին կարմիր ցոլքը:

—Ներէ՛ ինծի, Գլեմանս, գոչեց սրտէն՝ յուսահատութեամբ, ներեցէ՛ք ինծի, զաւակներս:

Եւ զէնքին պաղ փողը քունքին կրթնցուց:

Բայց ձեռքը քաշելու ոյժ չունեցաւ և թուլութեամբ ինկաւ:

—Ոչ միայն անպատիւ, այլ նաեւ վա՛տ, աղաղակեց ամօթէն և անձնատեցութենէն գրգռուած:

Բայց — արդարեւ վատութիւն և մահուան երկիւղ էր այս պարզապէս: Մահի հարուածով մը ինքզինքը ամէն նշաւակութիւններէ և չարչարանքներէ փրկելու քաջութիւնը կրնա՞ր գտնալ ան՝ որուն աչքերուն մէջ մահը այնքա՛ն անգամներ անքթիթ կերպով փայլած էր:

Արիութեան պակասութի՞ւն էր երբ կեանքը ամէն դրուագներէն անցնելէ ետքը՝ հիմա իր տառապեալ սիրտը կը մաքառէր իրեն ամէնէն սիրելի և թանկագին եղող գանձին՝ իր պատուոյն հետ եւ միեւնոյն ժամանակ երբ իրենները լքելու և կեանքի թշուառութեանց մէջ անոնց նեցուկն ու պաշտպանը իրենցմէ խլելու վայրագ որոշման դէմ կը զայրանային իր հոգւոյն ամէն բնական զգացումները:

Իր կեանքին վերջին տարիներու դէպքերը տեսիլքի մը պէս յիշողութեանը առջեւ պատկերացան:

Վիէննայի մօտ, կապոյտ, գեղեցիկ Դանուբի վրայ գտնուող Գամպուայի մէջն էր որ, սնանկանալու մօտ այս գերմանացի ազնուականը՝ վայելքներու հեշտութեանց բաժակը մինչեւ մրուրը պարպել կ'ուզէր: Եւ իր այս հեշտ, շռայլ կեանքին մէջ է որ դեսպանատան մեծաշուք պարահանդէսի մը միջոցին իր այժմեան կինը ճանչցած էր: Անոր երիտասարդական թարմութիւնը, անմեղութիւնը և անկեղծութիւնը դիւթած էին զինքը: Առաջին վայրկեանին վիշտ մը եղած էր երբ իր սառ սիրտը՝ ջերմ, բուռն սիրոյ մը դեռ ընդունակ ըլլալը յայտնած էր: Բայց գեղեցիկ աղջիկը խրախուսեց զայն: Զգացման յուզման դէմ չէր հակառակած իր հասկացողութիւնը: Աւստրիական բարձր ընկերութեան առաջին ընտանիքներէն մէկուն կը պատկանէր: Իր ընտանիքը հարուստ համբաւ ունէր և այս համբաւն ալ ունենալը ճշմարիտ կ'երեւէր: Բաղդը անգամ մըն ալ իր ձեռքը կարկառեց գերմանացի ազնուականին, ապականութեան յորձանքէն յափշտակելու համար զինքը: Ինչո՞ւ զայն բռնել չպիտի ուզէր, այս անգամ ամէնէն յանկուցիչ, ամէնէն քաղցր կոյսի մը կերպարանքը ունէր ան, և երբեք այսպիսի սաստիկ հիացմամբ յափշտակած չէր իր փորձառու աչքերը:

Այս շնորհալի էակը ուզեց զինքը գրաւել, և իր դիւթիչ ոգին, իր պատրիչ հաճոյականութիւնը զիրենք միջոցներ էին այս նպատակին հասնելու համար:

Երիտասարդ ամոլները երջանիկ մեղրալուսինը անցուցին Րիվիէրա: Յետոյ փոխադրուեցան հիւսիսային Գերմանիոյ մէջ ունեցած իրենց ապարանական կալուածները: Գիւղին հեշտալի, կենսատու օդին մէջ, իր դեռատի կնոջ մօտ՝ իրեն համար անկեղծ զուարթութեամբ նոր կեանք մը սկսաւ փթթիլ: Հիմա կը զգար թէ որքա՛ն երիտասարդ, որքա՛ն երջանիկ էր ըստ ինքեան:

Բայց անոնք չկրցան միշտ այդպէս մնալ: Հոգը սկսաւ զբաղեցնել զանոնք: Վերջապէս երկու ամուսիններու միջեւ անկեղծ բացատրութիւն մը անխուսափելի դարձաւ: Իւրաքանչիւր կողմն ալ միւսը հարուստ կարծած էր, և իւրաքանչիւրը սոսկալի յուսախաբութեան մէջ ինկաւ: Երկուքն ալ ոչինչ ունէին:

Բայց արդէն իրենց սէրը սաստիկ զօրաւոր, խիստ հաստատապէս արմատացած էր որ կարենար այս հարուածին ներքեւ ընկճել զիրենք: Իրարու երկարեցին ձեռքերնին և ուխտեցին իբր քաջ ընկերներ միասին մղել կեանքի պայքարը:

Մատաղ կինը իր ծնողքին զարդարանքները տուաւ որպէս զի գրաւի դրուելով նախ քիչ մը դրամ հայթայթուի: Իսկ մարդը հրաժարեցաւ այն ամէն բաներէն որոնք մինչեւ այն ատեն իր կեանքը յուզած և գեղեցկացուցած էին, և գիւղացի մը ըլլալ արժանի համարեց ինքզինքը իր նախահայրերէն ժառանգած հողերուն մէջ, որպէս զի անոնցմէ քաղէ իր շահն ու բարիքը: Առաջ շատ լաւ կոնծող էր: Հիմա գրեթէ կաթիլ մը անգամ բերանը չէր առներ: Իր մոլի և յանդուգն խաղասիրութիւնը առածի կարգ անցած էր իր ծանօթներուն շրջանակին մէջ: Բայց ալ խաղաթուղթի չէր դպչեր մատը:

Շատ տարիներ աշխատեցան այս երկու ամուսինները, առանց մեծ արդիւնքի: Իրենց միակ սփոփանքը, իրենց միակ վայելքը, նորաբողբոջ, անմեղ զաւակներու հետ անցուած ընտանեկան ամենասիրելի ժամերն էին: Եւ այս սուրբ, երջանիկ ժամերը լիովին կը փոխարինէին բոլոր յոգնութիւններն ու չքաւորութիւնները: Այս սիրուն Աւստրիացուհիէն աւելի զուարթ և սիրելի կին մը անկարելի էր երեւակայել:

Ըստ երեւոյթին երկիրը կը հակառակէր իր բերքերը անոնց տալու, բայց երկար տարիներու աշխատութեան և անդուլ գործունէութեան շնորհիւ վերջապէս սկսան շահ քաղել անկէ: Եկամուտները աւելցան և եթէ ճնշող պարտքերու բեռերը չըլլային, պիտի կրնային բարեկեցիկ համարուիլ:

Թարգմ. գերմաններէնէ
Օրիորդ Յ. ՕՐԵԱՆ

(Շարունակելի)

համբուրել և սնակին ալ իր վճարումը ընելէ վերջը կը ծնրադրէ Բանայիային առջեւ։ Աւետարանէն քանի մը տողեր կարդացուելէ վերջ Բանայիան կը յանձնէն աղջկան ձեռքը որ անհամբեր կը սպասէր։ Եւ ահա ծանր հարուածներ կը սկսի տեղալ խեղճին գլխուն։ Կիները իրենց լացի կծու աղաղակներով կը սըռային չեմ գիտեր թէ ի՛նչ։ Աչքերս սեւեռած եմ օրիորդին վրայ որ այդքան հարուածներու ներքեւ անձայն կը դողդղայ։ Բայց ի՛նչ սոսկալի տեսարան. արիւնը խառնուած խեղճին արցունքներուն հետ կը լուայ անոր այնքան փափուկ ու վարդ այտերը. այսպէս քանի մը վայրկեան կը շարունակէ հարուածները, խեղճը ճիչ մը հանելէ վերջ կը փռուի գետինը անզգայ շատ մը ջանքերէ վերջ՝ հազիւ կարող կ'ըլլան ազատել խեղճը Բանայիային կամ' զայն կրօնին ձեռքէն որ կ'ուզէ տակաւին անգթօրէն հարուածել զայն։

Քանի մը վայրկեան տխուր լռութիւն մը կը տիրէ և ապա երիտասարդ մը 25 տարեկան՝ կու գայ ենթարկուելու միեւնոյն հարուածներուն։ Առաջին տեսարանէն այնքան ազդուելէ վերջ չուզեցի ականատես ըլլալ այս երկրորդին, և հրելով ու հրուելով հազիւ կարողացայ ինքզինքս դուրս նետել այս շրջանակէն։ մտեցայ բազմութեան մը որ քիչ մը առաջուան օրիորդին շուրջը հաւաքուած կը լուային անոր արիւնները ճակատը։ Քանի մը հոգիներու հարցնելով իմացայ թէ օրիորդը ի ծնէ համր մըն է եղեր, բնիկ Երզնկայի, հոս եկած է բժշկութիւն գտնելու համար, և շատեր ալ կը պնդեն թէ բժշկուած է աղջիկը, որովհետեւ ծեծի ժամանակ երկու անգամ «մայր, մայր» պոռացեր է։ Թէեւ ես չլսեցի այդ տեսակ բան մը, սակայն անկարելութիւն մը չեմ տեսներ այդ բանին մէջ. զի անբնական չէ կարծեմ ո և է մէկու մը համար այդքան հարուածներու ներքեւ խօսք մը արտասանելը։

Ամէնքս ալ կ'ընդունինք թէ անկեղծ և ճշմարիտ հաւատքը կրնայ և կը գործէ մեծամեծ հրաշքներ, սակայն ես հոս կը տարակուսիմ թէ արդեօք հաւատքը կրնա՞յ պահել իր զօրութիւնը այդքան ծեծերու մէջ։

Կը պատմեն աւելի զարմանալի բան մը որուն դժբաղդաբար չկրցայ ականատես ըլլալ։ Բանայիան իր բուժումները կատարելէ վերջ կ'ուզէ եղեր թռիլ, երկինք երթալ և այս նպատակաւ... օդին մէջ բաւական կը բարձրանայ եղեր, բայց ժողովուրդը աղաչելով, պաղատելով և քանի մը հարիւր ոսկի ալ խոստանալով կը համոզեն զինքը մնալ իր տեղը և բուժել հոգւով ու մարմնով հիւանդները։

Այս վանքը Բանայիային չնորհիւ տարին քանի մը հազար ոսկի շահ ունի կ'ըսեն և ասոր համար էր որ անցեալ շաբաթ մօտակայ գիւղին բնակիչներէն 200 երիտասարդներ գիշերանց կերթան կը գողնան Բանայիան, ըսելով. Ասիկա մեր սեփականութիւնն է, մեր հայրերը կ'ըսեն թէ առաջին անգամ մեր գիւղը այցելած է և անկէ հոս փոխադրուած։ Արդարեւ ասոր համար բաւական կռիւ եղած է և աւելի կռիւ մը պիտի ըլլար եթէ տեղւոյս միւթէսարըֆ պէյն ու կառավարական ուրիշ պաշտօնեաներ չմիջամտէին։

Բաւական դիմադրութիւններէ վերջ կարող կ'ըլլան այդ պատճառաւ յառաջ եկած հակառակութիւններուն վերջ մը տալ։ Գողցողները կը ստիպուին վերջապէս յանձնել Բանայիան իր տեղը, բայց քանի մը օր պայմանաժամ կը խնդրեն իրենց աղօթքները մատուցանելու համար անոր։

Խ. ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Չինու դէպքեր

Բէքինի կացութիւնը.— Թայմզ Բէքինի իր թղթակցէն՝ առգ. Մորիսընէն հետեւեալ հեռագիրը ստացած է օգոստոս 24 թուականով.

«Բէյ-Թանկի մայր եկեղեցին երէկ ազատուեցաւ և Բէքին հիմա կատարելապէս ենթարկուած է օտարներու քոնթրոլին։ Գրաւումները կանոնաւոր կերպով առաջ կը տարուին։ Ֆրանսական ու ռուսական դրօշները կը ծածանին գլխաւոր շէնքերուն վրայ, ուր կը կարծուի թէ գանձեր թաղուած կան։ Քաղաքին նուիրական մասին մասս մը չհասցուեցաւ՝ միջազգային կարգադրութեամբ մը, սակայն պէտք է զայն ալ գրաւել, եթէ կ'ուզուի որ պատիժը իրական ըլլայ։ Ճափոնցիները ձեռք անցուցին գանձ մը որ կ'ըսուի թէ կէս միլիոն արժէք թաէլ կը պարունակէ։ Խնամակալուհին, Թուան իշխանը և բոլոր բարձրաստիճան պաշտօնատարները Թայ-Եուէն-Ֆու դացած են՝ Շան-Սիի մէջ, ուրկէ Սի-Նկան-Ֆու պիտի երթան։ Կազեթ ըօ Բէքինի հրատարակութիւնը դադրեցաւ օգոստոս 13էն ի վեր։ Վարչութիւն բնաւ չկայ։»

—Հավաս օգոստոս 14 թուականով (գրաւումէն առաջ) սա հեռագիրը ստացած է Բէքինէն.

«Օգնութեան զօրախումբը ճիշդ ժամանակին հոս հասաւ, վասն զի դրեթէ ջլատուած էինք՝ քանի մը գիշերներ սաստիկ հրացանաձգութեան մը ենթակայ ըլլալէ վերջը։ Երէկ, Չինու արտաքին գործոց Խորհուրդը կրկնեց իր փորձերը, որպէս զի դադրինք ինքզինքնիս պաշտպանելէ, ծանուցանելով որ հրաման տուած է հրացանաձգութիւնը դադրեցնելու համար։ Այդ զեկոյցէն քիչ ետքը Չինացիները նորէն սկսան ամէն կողմէ յարձակիլ Անգլիոյ, Ամերիկայի, Ռուսիոյ և Ֆրանսայի դեսպանատուններուն վրայ։ Առտուան դէմ հեռուէն իմացուած թնդանօթի ձայնը զոր ուրախութեամբ ողջունեցինք, քաջալերեց զմեզ աւելի ուժգին դիմադրելու համար։ Մինչեւ այն ժամը, ուր միջազգային զինուորները քաղաք մտան, Չինացիները կը շարունակէին հրացանաձգութիւնը։ Երկու ամիս շարունակ դեսպանատուններուն մէջ մնացինք սաստիկ կրակի մը դիմանալով։ Չինացիները կ'ըսեն թէ երեք հազար հոգի կորսնցուցած են։ Օրական քիչ մը բրինձ և մէկ չափ ձիու միս ունինք՝ իբրեւ սընունդ։»

—Բէքինէն օգոստոս 14 թուականով Բեդերսպուրկ հասած հեռագրի մը նայելով, Պ. Բոգոթիլով, ռուսեւչինական Պանքային Բէքինի ճիւղին տնօրէնը, կ'ըսէ թէ Բէքինի ռուսական դեսպանատունը շատ վնասուած է Չինացիներուն ամենօրեայ յարձակումներէն և թէ վերջին օրերը միայն բրինձով ու ձիու միսով կը սնանէին պաշարուածները։ Պ. Բոգոթիլով կը յայտարարէ թէ պաշարման միջոցին Եւրոպացիներուն կորուստն է 190 սպաննուած կամ վիրաւոր, այսինքն Բէքինի բոլոր օտարականներուն հարիւրին 25ը։ Կը յարէ նաեւ թէ օգոստոս 14ին ռուս զինուորները կը ռմբակոծէին Բէքինի միջնաքաղաքը։

Թիէն-Ցին.— Հազար եօթնասուն-հինգ հոգիէ բաղկացած զօրախումբ մը զոր կը կազմեն 350 անգլիացի հետեւակներ, 200 Ճափոններ և ամերիկեան 500 ու պէնկալեան 25 հեծելազօրքեր՝ հրամանատարութեամբ Տօրուարդ զօրավարին՝ անցեալ շաբթու բազմաթիւ Պոքսըրներ տեսեր է, ո՛րոնք համախմբուած էին՝ Թիէն-Ջինի հարաւային արեւմտեան կողմը վեց մղոն հեռուն գտնուած գիւղի մը մէջ։ Միջազգային զինուորները յարձակեր են թշնամիին վրայ, անոնցմէ 94 հոգի գերի բռներ և գիւղը այրեր են։ Այդ պահուն միջազգային զինուորներուն կորուստը եղած է՝ Ճափոնցիներէն՝ վեց և Ամերիկացիներէն հինգ վիրաւոր։ Պոքսըրներու վերաբերեալ հարիւրաւոր դրօշակներ և թուղթեր գրաւուեր են միջազգային զինուորներուն կողմէ։ Հեծելազօրքերը մեծամեծ ծառայութիւններ մատուցին։

—Թիէն-Ջինէն կը հեռագրեն օգոստոս 23 թուականով.— Բազմաթիւ փոխադրանաւեր Թագու կը հասնին։ Գերմանական երեք խոշոր շոգենաւեր զինուոր ցամաք կը հանեն։ Զօրագունդ մը դէպ ի Բէքին ճամբայ ելած է և ուրիշ մըն ալ Թիէն-Ջին։ Նաւահանգիստին մէջ ռուսական երեք փոխադրանաւեր կան։ Թիէն-Ջին կը գտնուին ամերիկեան հետեւակներու զօրագունդ մը, թնդանօթաձիգներու գունդ մը և հինգ հարիւր հետեւակներ, որոնք հրամանի կը սպասեն։ Միջազգային զինուորներուն համար քառասուն օրուան ուտելիք կը ղրկուի։

Կէսլի Զօրավարը.— Անգլիոյ պատերազմական նախարարութիւնը ուրբաթ օրը ծանոյց Սըր Ալֆրէտ Կէսլի զօրավարին՝ անգլիական զօրախումբին ընդհանուր հրամանատարը՝ թէ թագուհին երկրորդ կարգի զօրավարութեան աստիճան շնորհած է իրեն։

Շանկայի մէջ.— Շանկայի Ֆրանսական հիւպատոսին պահանջմամբ Սայկոնէն ղրկուած Աննամցի զօրքերը երկուշաբթի հոն հասան։ Ասոնք կը բաղկանան հետեւակներու վաշտէ մը և հրետանիէ մը։

—Հան-Քէուի անգլիական հիւպատոսը կը տեղեկագրէ թէ տեղացիներու կազմակերպած մէկ դաւադրութիւնը երեւան հանուեր է որուն նպատակն էր այրել անգլիական ստացուածքները։ Փոխարքային հրամանով քանի մը ձերբակալութիւններ կատարուեր են։ Եանկ-Վինկ և ազատական կարծեցեալ կուսակցութեան ուրիշ անդամները խնդրեր են Շանկայի անգլիական ընդհանուր հիւպատոսէն՝ միջամտել բանտարկեալներէ մէկին ի նպաստ, ըսելով որ այդ անձը Չինու բարենորոգման կուսակցութեան կը վերաբերի։ Մինչեւ հիմա առնուած տեղեկութիւններով կարելի չէ ճշդել ոճրին շարժառիթը, բայց թելադրիչները հաւանօրէն անոնք են որ պատասխանատու ճանչցուեցան՝ Թան-Թոնկի վերջին շփոթութիւններուն համար։

—Հոս հրաման հասաւ որպէս զի ռուսական դրօշներ ղրկուին Նիու-Զուանկ։

—Թէեւ Թագուի առջեւ գտնուող միջազգային մարտանաւերու հրամանատարներուն միջեւ եղած կարգադրութեան մը համաձայն, Ռուսիա Թանկ-Քիոյէն մինչեւ Թիէն-Ջին կրնայ քոնթրոլ կատարել երկաթուղիի գիծին վրայ, սակայն վերջին լուրերու նայելով Եան-Զունի ճիւղն ալ ռուս ճարտարագէտներու քոնթրոլին տակ կը գտնուի, թէեւ Պ. Քինտըր ու անգլիացի պաշտօնատարները ներկայ ըլլան։ Երկաթուղիի կամուրջները եալին մեծ վնասներ կրեցին։ Պ. Քինտըրի առած տեղեկութիւններուն նայելով, եօթը հարիւր հազար անգլիական ոսկիի պէտք կայ երկաթուղիի գիծը նորոգելու և անոր շահագործումը ապահովցնելու համար։ Երկաթուղիի վարչութեան ունեցած գումարները հազիւ կրնան գոցել օգոստոս ամսուան եղած ծախքերը։ Վարչութիւնը ստիպուած է նոր իրեղէններ հայթայթել, քանի որ Բէքին միջազգային զինուորներուն կողմէ գրաւուած է։ Ուստի հաւանական կ'երեւայ թէ բրիտանական կառավարութիւնը պիտի չվարանի հարկ եղած գումարը փոխ տալու և կամ ուրիշ կողմէ ըլլալիք փոխատուութիւնը երաշխաւորելու՝ ապագային Չինու կառավարութենէն գանձելու պայմանով, երբ հաշիւները կարգադրուին։

Չէֆի ամերիկեան զօրավարը օգոստոս 18 թուականով հեռագրեց իր կառավարութեան թէ միջազգային միւս հրամանատարներուն պիտի գործակցի վերաշինելու Թագուէն Բէքին տանող ճամբան՝ միջազգային զինուորներուն գործածութեանը համար։

Հոնկ-Քոնկէն կը հեռագրեն օգոստոս 24 թուականով.— Չիրականացաւ այն յոյսը թէ Չինու հարաւային կողմը շփոթութիւններ պիտի չծագին։ Խռովարարներու խումբեր կ'ասպատակեն Թու-Քիէնի և Քիանկ-Սիի նահանգները։ Մինչեւ հիմա քրիստոնեայ միսիոնարներու հաստատութիւնները կողոպտելով ու այրելով բաւականացան։ Մանտարին մը՝ երեք հարիւր զինուորներով՝ երէկ յանկարծ մեկնեցաւ Ամոյէն՝ այդ հրոսախումբերը ցրուելու և բարեկարգութիւնը վերահաստատելու նպատակով։ Սվաթովի մէջ, Քուանկ-Թունկի նահանգ, խռովութիւն մը ծագեցաւ։ Ամբոխը յարձակեցաւ Ֆրանսայի միսիոնարական հաստատութեան վրայ. քահանաները սոսկալի վայրկեան մը անցուցին։ Միսիոնարութեան պետը անմիջապէս լուր ղրկեց Քանթոն թէ ֆրանսական միսիոնարութիւնը վտանգաւոր կացութեան մէջ կը գտնուի. իսկոյն ֆրանսական Քոմէր թնդանօթակիրը օգնութեան ղրկուեցաւ անոնց։ Նաւազներ ցամաք հանուեցան և Սվաթովի փողոցները շուտով մաքրուեցան։ Քահանաները և միսիոնարութեան միւս անդամները ազատուեցան։ Չինացի Վանկ զօրավարը Սվաթով հասաւ և յայտարարեց թէ ազդու միջոցներ ձեռք պիտի առնէ բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար։

—Քանթոն լուր առնուեր է թէ Եինկ-Թաքի մատուռը բոլորովին այրուեր է։ Այս նոր չարագործութիւնը սեւ-դրօշակներուն կը վերագրուի։ Խիստ միջոցներ ձեռք առնուեցան Թու-Քիէնի մէջ անկարգութեանց առաջքը առնելու համար։

Գերման կառավարութիւնը որոշեց իր պարէնաւորման կեդրոնը ընել Սան-Ֆրանչիսքօն, որչափ ատեն որ պէտք ունենայ զինուոր եւայլն ղրկելու դէպ ի Չին։ Բազմաթիւ գերման շոգենաւեր արդէն Սան-Ֆրանչիսքօ հասած են՝ պաշար և ռազմական իրեղէններ ցամաք հանելու համար։ Դիւանագիտական շըրջանակներու մէջ կը հաւաստուի թէ յիսուն հազար հոգիէն պակաս պիտի չըլլայ այն բանակը զոր Գերմանիա որոշած է Չին ղրկել։

Ուաշինկթընի գերման դեսպանը անցեալ ուրբաթ օր ծանոյց Մ. Նահանգաց արտաքին գործոց նախարարութեան թէ իր կառավարութիւնը կատարելապէս համամիտ է այն պատասխանին զոր ամերիկեան կառավարութիւնը տուաւ Լի-Հունկ-Չանկի վերջին ծանուցագրին։ Գերման դեսպանը զեկոյց նաեւ Մ. Նահանգաց կառավարութեան թէ Գերմանիոյ արտաքին գործոց նախարարութիւնն ալ նոյնիմաստ պատասխան մը տուած է Լի-Հունկ-Չանկին։

Վալտէրսէ կոմսը.— Պէրլինի լրագիրները տակաւին կը խօսին ընդհանուր կացութեան և Վալտէրսէ կոմսին մեկնելուն առթիւ եղած համակրական ցոյցերուն վրայ։ Պէրլինի թերթ մը թէեւ չափազանց կը գտնէ զանոնք, սակայն կ'ըսէ թէ օտարները շատ բնական պիտի գտնեն Գերմանացիներուն խանդավառութիւնը, ուստի կը կշտամբէ այն գերման թերթերը որոնք յայտարարեցին թէ Գերմանիա ծաղրելի եղած է աշխարհի։

Պէլճիքայի կողմէ դէպ ի Չին արշաւախումբ մը ղրկելու որոշման մէկ կողմ թողուիլը մեծ տպաւորութիւն գործեց Պրիւքսէլի մէջ։ Ոչ ոք կ'ուզէ հաւատալ՝ կազմակերպիչ յանձնաժողովին մէջ բերած այն պատճառին թէ Պէլճիքայի այդ աջակցութիւնը ուշ մնացած էր և ժամանակին պիտի չհասնէր։ Պրիւքսէլի մէջ ընդհանրապէս կը կարծուի թէ Գերմանիա տակաւին անծանօթ պատճառներով ընդդիմացած է այդ արշաւախումբին առաքմանը։ Պրիւքսէլի լրագիրներուն մեծ մասը այդ լուրը կը հրատարակեն առանց կարծիք մը յայտնելու։ Միայն Բըբլ Պէօ կ'ըսէ թէ արշաւախումբին առաքումովը Պէլճիքա ալ պիտի մասնակցէր Տէրութեանց ջանքերուն, ինչ որ նպաստաւոր արդիւնք մը պիտի ունենար, վասն զի Պէլճիքա վտանգին մասնակցելովը շահէն ալ բաժին մը պիտի ունենար։

Լոնտոնի ճափոնական դեսպանը խօսակցութեան մը միջոցին յայտարարեց թէ Բէքինի դեսպաններուն և միջազգային պահակ զինուորներուն ազատումը առաջադրուած նպատակներէն մէկն էր և թէ կացութիւնը հազիւ բարւոքած է։ Դեսպանը յարեց թէ այդ կացութիւնը միշտ վտանգաւոր է, ուրիշ բան է եթէ Տէրութիւնները հաւաքական քաղաքականութիւն մը ընդունին։ Ճափոնական դեսպանը ըսաւ նաեւ թէ Ճափոն կը փափաքի ամենակատարեալ համաձայնութեամբ գործել միւս կառավարութիւններուն հետ, բայց կ'ուզէ որ կարգադրութեան միջոցին ինք ալ միւսներուն հաւասար իրաւունք վայելէ։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բարիզ, 27 օգոստոս.— Ֆրանսական կառավարութիւնը հեռագիր մը ստացաւ Ֆէյրի զօրավարէն ծանուցանող թէ օգոստոս 16ին գրաւեր է Զուէն-Զէմնի դուռը զոր բազմաթիւ Մանչուներ կը պաշտպանէին։ Ֆէյրի զօրավարը յետոյ՝ ճափոնական զինուորներու վաշտի մը հետ Տիքռանէնի դուռին վրայ քալելով ազատեր է Բէյ-Թանկի մայր եկեղեցին։ Բէքինի այն ամբողջ մասը որ կը գտնուի մարմարէ ճամբուն, միջնաքաղաքին ու Բէյ-Թանկի միջեւը, պատնէշներով ծածկուած էր, զոր Չինացիները կատաղութեամբ պաշտպանեցին։ Փողոցներուն մէջ կատարուած ճակատամարտներէն վերջը Ֆէյրի զօրավարը գրաւեց ածուխի բլուրը՝ նուիրական քաղաքին հիւսիսային կողմը։ Միջազգային զինուորներուն կորուստը շատ քիչ էր, մինչդեռ Չինացիներունը խիստ շատ է, վասնզի հինգ հարիւր հոգի կորսնցուցին։

Թաքու.— Բէքինի կացութիւնը փոխուած չէ։ Փոքր ընդհարումներ կը կատարուին Բէքինի և Թիէն-Ջինի միջեւերը։ Չինացիները միշտ կը յաղթուին։

Թիէն-Ցին.— Բազմաթիւ Պոքսըրներ կը համախմբուին Եանկ-Զունի հիւսիսային արեւելքէն հինգ մղոն հեռուն։

Բարիզ.— Շանկայի Ֆրանսական հիւպատոսը կը հեռագրէ թէ խնամակալուհին, Թուան իշխանը և այլն Շան-Սի կը գտնուին։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

Բրէթորիայէն կը հեռագրեն օգոստոս 24 թուականով.— Պատըն Բոուէլ զօրավարը՝ Բէյքըթ զօրավարին աջակցութեամբ յաջողեցաւ Տէվէթ զօրավարին ճամբան կտրել։ Գործողութիւնները կատարուեցան թանձր ու մութ անտառի մը մէջ, այնպէս որ մէկ-երկու մէթր հեռուն տեսնել կարելի չէր։ Այդ պատճառով անգլիական զօրավարին յառաջապահները դէմ առ դէմ գտնուեցան Տէվէթ զօրավարին զինուորներուն հետ։ Պոէրները հալածելով նահանջեցին, ինչ որ ենթադրել կու տայ թէ մեծապէս վնասուած էին։ Տէվէթ զօրավարը, փոքրաթիւ զինուորներով և առանց սայլի դէպ ի հարաւ գնաց, անցնելով Մակալի լեռնաշղթային մէկ նեղ ճամբէն։ Կ'երեւայ թէ Տէվէթ զօրավարին միւս զինուորները ցիրուցան եղած էին։

—Տէյլի Մէյլ օգոստոս 24 թուականով սա հեռագիրը ստացած է Կէլուքէն որ Մաշատոտօրբի հարաւային կողմը կը գտնուի 17 մղոն հեռուն.—«Սըր Ռըտվէրս Պըլըրի զօրախումբը կէս օրին հոս հասաւ։ Պոէրները իրեն դէմ լաւ դիրք մը գրաւած էին՝ երեք թնդանօթներով։ Անգլիական հեծելազօրքերը ճամբան բաւական ընդհարումներ ունեցած էին, բայց թնդանօթաձիգները վերջապէս յաջողեցան ետ մղել Պոէրները։»

—Բրէթորիայէն օգոստոս 23 թուականով հեռագիր մը կ'ըսէ.— Պատըն Բոուէլ զօրավարը, երէկի իր գործողութիւններուն ատեն՝ Վարմպաթի մօտ՝ յաջողեցաւ ազատել անգլիացի հարիւր գերիներ և գերի բռնել 25 Պոէրներ, որոնց մէջ կայ թնդանօթաձիգներու գերման սպայ մը։ Սըր Ռըտվէրս Պըլըր օգոստոս 21ին ունեցաւ 7 մեռեալ ու 22 վիրաւոր, որոնց երկուքը՝ սպայ։ Լորտ Քիչնըր վանեց պզտի զօրախումբը դիրքէ մը զոր այս վերջինը կը գրաւէր Քոմաթիի հովտին մէջ։ Ութ Անգլիացիներ վիրաւորուեցան։ Ուինտըլի զօրավարին կամաւորներէն խումբ մը Պրունտսալթէրէն գտաւ 140,000 փամփուշտներ զորս Պոէրները հովիտի մը մէջ թողած էին, նաեւ քրուբ թնդանօթի 12 ռումբ։ Մօտերը գտնուած քանի մը Պոէրներ ձերբակալուեցան։

—Ինչպէս ծանուցինք, Բրէթորիայի դաւադրութեան կազմակերպիչ Հանս Քորտուա որ զինուորական ատեանին կողմէ մահուան դատապարտուած էր, անցեալ ուրբաթ կէս օրէն վերջը հրացանի բռնուեցաւ Բրէթորիայի մէջ։ Տէյլի Քրօնիքլ ցաւ կը յայտնէ մահու պատիժը շուտով գործադրուած ըլլալուն համար, վասն զի դաւադրութիւնը կասկածելի է, քանի որ Կանօ ալ անոր մասնակցած է։ Անգլիական թերթը կ'ըսէ թէ Քորտուայի մահուան պատիժը եթէ բանտարկութեան վերածուած ըլլար, Անգլիոյ կառավարութիւնը առիթ մը պիտի ունենար Հոլանտացիներուն հետ հաշտուելու։

—Քրիւկէրստորբէն օգոստոս 24 թուականով կը հեռագրեն թէ Տըլարի զօրավարը՝ բազմաթիւ պզտիկ զօրախումբի մը հետ՝ երեւցեր է Պանքի կայարանին մօտ, Եոհաննէսպուրկէն Բոչֆսթրոմ տանող երկաթուղիի գիծին վրայ։ Պոէր զօրավարը ազդարարեր է անգլիացի պահակազօրքերուն որ անձնատուր ըլլան, բայց ասոնք մերժեր են։ Քիչ վերջը Տէվէթ զօրավարն ալ առիկէ անցեր է՝ դէպ ի Օռանժ երթալով։ Տըլարի Անգլիացի զինուորներուն անձնատուութիւնը պահանջելով կ'ուզէր պաշտպանել Տէվէթ զօրավարին շարժումը։

—Լոնտոնի լրագիրները հեռագիր մը հրատարակած են ծանուցանող թէ Տէվէթ զօրավարին պաշար ու ռազմամթերք բեռցած բոլոր վակոնները Անգլիացիներուն ձեռքը անցեր են։

—Լորտ Ռոպէրթս արտօներ է Նաթալի մեծ վաճառատուններուն քանի չափ ներկայացուցիչները այցելել հանքերը։ Ասոնք Տուրպանէն պիտի մեկնին Պլէօմֆոնթէյնի ճամբով և ութ օրէն նորէն Տուրպան պիտի դառնան։

—Համպուրկէն կը հեռագրեն թէ անգլիական կառավարութիւնը երեք հազար ոսկի վճարեր է Ալթոնացի նաւատէրի մը՝ պատերազմի սկիզբներուն անոր մէկ նաւը Տէլակոայի ծովածոցին մէջ վար դրուելուն իբրեւ հատուցում։ Ինչպէս յայտնի է, այդ նաւին համար կը կասկածուէր թէ պատերազմի արգիլեալ նիւթեր կը պատրունակէ՝ Պոէրներուն յանձնելու համար։

—Բրէթորիայէն առջի օրուան թուականով հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ օգոստոս 26ին Պէլֆասթի մօտ սաստիկ ճակատամարտ մը կատարուեր է։ Պոէրները կատաղի ընդդիմութիւն մը ըրեր են։ Պոէրները, օգոստոս 26ին, Վինտուրկի վրայ յարձակեր են երեք կողմէ, բայց մեծամեծ կորուստներով ետ մղուեր են։ Պոէր զօրավարը՝ Օլիվիէ՝ և երեք տղաքը գերի ինկեր են Անգլիացիներուն ձեռքը։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.— Բեդերսպուրկեան Վիետոմոսթի յորդոր կը կարդայ պուլկար կառավարութեան հարկ եղած միջոցները ձեռք առնել մարդասպաններուն դէմ։

Պ. ԿՐՈՒԻՉ, Բեդերսպուրկի սերպիական նախկին դեսպանը, որ Պէլկրատի դէպքերուն դատերէն ի վեր արտասահման կը բնակէր, Պէլկրատ վերադարձեր է։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ կառավարական շրջանակներուն մէջ կը հերքուի այն լուրը թէ Զարը մօտերս Բարիզ պիտի երթայ։ Հաւանական է որ Նիքոլա Բ. Կայսրը, Արուեստահանդէսին փակումէն առաջ Բարիզ երթայ, բայց հիմակուհիմա այդ մասին բան մը որոշուած չէ։

ՑԱՊԻՆ հիւանդ ըլլալու մասին եղած զրոյցները կը հերքուին։ Լէոն ԺԳ. անցեալ ուրբաթ քանի մը կրօնականներու ունկնդրութիւն շնորհեր է։

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.— Սալիբէի աստիճան տրուեցաւ Պոլսոյ ներքին ապրանքներու մաքսատան գնահատիչներէն Մուսթաֆա պէյի և Գայսէրիի ոստիկանութեան գոմիսէր Լուտֆի էֆէնտիի։

—Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ ֆրանսական դեսպանատան Քօզմաս պահականաւին հրամանատար Պ. Պառիի։ Երրորդ կարգի Օսմանիէ՝ աւստրիական դեսպանատան Թաւրուս պահականաւին հրամանատար Պ. Ատոլֆ Մանտլայնի։ Չորրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Գայսէրիի ոստիկան-զինուորներուն Թապուր Աղասը Ասլանուլլահ էֆ.ի։ Չորրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ առգ. Ղազարոսեան էֆ.ի։

—Առաջին կարգի Շէֆգաթ՝ կայս. Թիկնապահ և կայս. ապաստաններու տնօրէն Ֆաիգ փաշայի կնոջը և երկրորդ կարգի՝ քենիին։ Առաջին կարգի Շէֆգաթ՝ Րէժիի ընդհանուր տնօրէնին կնոջը։

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ.— Երէկ Արեւելեան ճեպընթացով մայրաքաղաքս ժամանեցին Բեդերսպուրկի պարսիկ դեսպան Միրզա Րիզա Տանիշ Խան, զինուորական կցորդ Մէհմէտ Ալի Խան և առաջին քարտուղար Մուսթաֆա Խան որոնք Մուզաֆֆէրէտտին Շահին կողմէ պաշտօնապէս պիտի շնորհաւորեն Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան 25րդ տարեդարձը։ Վեհ. Սուլթանը իմանալով այդ պարսիկ պատուիրակութեան ժամանումը, կայս. Թիկնապահ ու Զինուորական Քննիչ Յանձնաժողովին անդամ Սատի փաշան Չաթալճա ղրկած էր բարի գալուստ մաղթելու համար։ Պարսկական դեսպանատան առաջին թարգման Յովհաննէս Խան ալ Չաթալճա գացած էր նոյն նպատակով։ Սիրքէճիի կայարանին մէջ ալ Խարիճիէի արարողապետ Ղալիպ պէյ Վեհ. Սուլթանին կողմէ բարի գալուստ մաղթեց Միրզա Րիզա Տանիշ Խան ու հետեւորդներուն, որոնք Պարսից դեսպանատան պաշտօնեաներուն կողմէ ալ ընդունուելէ վերջը ուղղակի Բերա Բէլէս գացին։ Առաջին կառքին մէջ բազմած էին Միրզա Րիզա Տանիշ խան ու Սատի փաշա, զինուորական կցորդը ու առաջին քարտուղարը՝ երկրորդ կառքին մէջ և Ղալիպ պէյ ու Յովհաննէս խան երրորդ կառքը։

—Պետական Խորհուրդին քաղաքային ճիւղին անդամ Թիւրխան փաշա երէկ Բերա Բէլէս գնաց և Վեհ. Սուլթանին կայս. բարեւները հաղորդեց ու բարի գալուստ մաղթեց Պարսից Շահին պատուիրակներուն։ Սատի փաշա հիւրամեծար կարգուեցաւ։ Միրզա Րիզա Տանիշ խան ու հետեւորդները երէկ Մեսիրէի շոգեմակոյկով զբօսական պտոյտ մը կատարեցին մինչեւ Մեծ Կղզի և իրիկուան Բերա վերադարձան։

—Սոֆիայէն կը հեռագրեն թէ Արեւելեան Րումէլիի ու Պուլկարիոյ իսլամներուն կողմէ կարգուած պատգամաւորութիւնը որ կայս. յոբելեանին առթիւ մատուցուելիք նուէրը Կ. Պոլիս պիտի բերէ, քսան հոգիէ կը բաղկանայ։ Պատուիրակներուն մէջ կան Ֆիլիպէէն՝ Րիզա փաշա, Էսկի Զաղարայէն Էմին փաշազադէ Շէվքէթ պէյ և Հաճի Եահեա Նաֆըզ փաշա։

—Հայէպի իսլամ ու ոչ-իսլամ բնակիչներուն կողմէ տեղւոյն առաջին տեսակ ոսկեթել կերպասներէն սենեակի մը կարասիները շինուած ու Կ. Պոլիս ղրկուած են՝ կայս. յոբելեանին առթիւ Վեհ. Սուլթանին մատուցուելու համար։

—Իզմիրի մէջ զօրանոցին հրապարակը կառուցուելիք ժամացոյցի աշտարակին շինութեանը հսկելու համար կուսակալին նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուած է որ կը բաղկանայ Իտարէի ժողովին անդամ Ապտիւրրահմէր փաշայէ, Թաղապետութեան Նախագահ Էշրէֆ փաշայէ, դեր-դնդապետ Շէվքէթ պէյէ, վաճառական Սրապեան Կարապետ էֆ.է, Սէրաֆիմ էֆ.է և առաջին ճարտարապետ Պարանովսքի էֆ.է։ Իզմիրի մէջ ու Այտընի նահանգին ամէն կողմերը մեծամեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին կայս. յոբելեանին հանդէսներուն և լուսավառութիւններուն համար։

—Պէշիքթաշի Համիտիէ վարժարանին երկսեռ ուսանողներուն կողմէ պատրաստուած նկարներ ու վերտառութիւններ մատուցուեցան Վեհ. Սուլթանին որ հրամայեց իր բարձր գոհունակութիւնը հաղորդել անոնց։ Այդ վարժարանին մրցանակաբաշխութեան հանդէսը պիտի կատարուի կայս. յոբելեանին օրը։

—Դատական Նախարարութիւնը երէկ իրիկուն կայս. պալատ մատոյց ցուցակը այն բանտարկեալներուն որոնք իրենց պատիժին երկու երրորդ մասը աւարտած ըլլալով, ազատ պիտի արձակուին գահակալութեան տարեդարձին առթիւ։

—Անգլիոյ բոլոր Իսլամները որոշած են մեծ հանդէսներով տօնել Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան 25րդ տարեդարձը։ Այդ առթիւ պատրաստութիւններ կը տեսնուին։ Նոյն օրը Լիվըրբուլի մզկիթին մէջ բարեմաղթութիւններ պիտի ըլլան. յետոյ Շէյխ Ապտիւլլահ ճառ մը խօսելով պիտի թուէ Վեհ. Սուլթանին մեծամեծ գործերը և շնորհները։ Ետքը սեղան մը պիտի տրուի։ Գիշերը լուսավառութիւններ պիտի կատարուին։ Մանչէսթըրի մէջ ալ Մուսթաֆա էֆ. սեղան մը պիտի տայ երկու հարիւր իսլամներու։

—Փողերանոցին մէջ պատրաստուելիք հինգ և տասը փարանոց մանր դրամներու մէկ մասին շինութիւնը մինչեւ կայս. յոբելեանին օրը աւարտելով, պիտի մատուցուի Վեհ. Սուլթանին։

ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԷՆ երկու կարող ուսուցիչներ պիտի բերուին՝ Կ. Պոլսոյ իտատիէ վարժարաններու և առեւտրական Համիտիէ վարժարանին մէջ վաճառականութեան և արհեստագործութեան դասեր աւանդելու համար։

ՀԱՑԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ.— Ինչպէս երէկ ծանուցինք, կայս. Իրատէ մը արտօնած է հացի երկու գործարաններու հաստատութիւնը։ Արտօնատէրն է Ներքին գործոց նախարարութեան Թղթակցութեանց դիւանին քարտուղարներէն Մուհիէտտին պէյ։ Գործարանը, առանց վնասելու գոյութիւն ունեցող փուռերուն, ամէն կերպով ենթակայ պիտի ըլլայ հացագործներու արհեստապետութեան կանոններուն։ Ասոնց մէկը Ախըր Գափուի մէջ պիտի հաստատուի և միւսը Ոսկեղիւրի մէջ։ Բացման թուականէն մինչեւ տասը տարի ուրիշին արտօնութիւն պիտի չըրուի այդ տեսակ գործարան մը հաստատելու համար։

ԴԱՏԱԿԱՆ Նախարարութիւնը պատրաստել տուաւ հուգուգի, առեւտրական ու պատժական դատերու վերաբերեալ վիճակագրութիւն մը որուն տպագրութիւնը աւարտած ըլլալով, մէկ օրինակը կայս. պալատ պիտի մատուցուի։

ՆՈՐ ԴՐՈՇՄԱԹՈՒՂԹ.— Պետական Խորհուրդին որոշմամբ ծանուցուեցաւ ամէն կողմ թէ կալուածներու վարձակալութեան պայմանագրութիւնները զերծ պիտի ըլլան գաղթականներու զետեղման ծախքին համար հաստատուած դրոշմաթուղթերէն։

ՊՈՒԼԿԱՐ կառավարութիւնը որոշած է կրթական նոր՝ ծրագիր մը պատրաստել, որով ուսուցման գերմանական դրութիւնը պիտի ընդունուի և յունական ու ռումանական բոլոր վարժարանները պիտի փակուին։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ.— Օգոստոս 7էն 14, Կ. Պոլսոյ ու արուարձաններուն մէջ պատահած մահերու թիւն է 213 որոնց 2ը հարանիթէ, 1ը ծաղկախտ, 1ը թիֆոյէ և միւսները զանազան հիւանդութիւններէ։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ վերատեսչութիւնը տեղեկագրելով Բ. Դրան թէ մաքսատան հանքածուխերու ճիւղին հասոյթները աւելցած են, արտօնութիւն խնդրած էր պաշտօնեաներուն թիւը աւելցնել՝ այդ ճիւղին գործառնութիւնները աւելի կանոնաւոր վիճակի մը վերածելու համար։ Բ. Դուռը, սակայն, հարկ չտեսաւ այդ յաւելումին և ծանոյց մաքսային վերատեսչութեան որ գործառնութիւնները առաջուան պէս շարունակուին՝ մեծ ուշադրութեամբ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ դեսպանատունը ծանոյց կայս. կառավարութեան թէ գերման տէրութիւնը որոշած է դեսպան մը ունենալ Չինու կառավարութեան մօտ և թէ Վիլհէլմ կայսրը վաւերացուցած է այդ որոշումը։

ԱԹԷՆՔԷՆ կը գրեն թէ հելլէն պատուիրակներն ալ տեղեկագիր մը կը պատրաստեն՝ իբրեւ պատասխան օսմ. պատուիրակներու այն տեղեկագրին որ կը վերաբերի՝ Թուրքեւհելլէն հիւպատոսական պայմանագրութեան բանակցութեանց երկար տեւելու պատճառներուն։

ՄԱՀՄՈՒՏ ՓԱՇԱՅԻ դատարանին չէնքը՝ կայս. Իրատէի մը համաձայն 48,000 ղրուշի ծախքով պիտի նորոգուի։

ԱՏԱՆԱՅԻ Նախկին կուսակալ վախճանեալ Շաքիր փաշայի կնոջ և զաւակներուն՝ կայս. Իրատէով՝ ամսաթոշակներ յատկացուեցան։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ հետ կնքուելիք մաքսային պայմանագրութեան խառն յանձնաժողովը երէկ ալ գումարուելով խորհրդակցութիւններ կատարեց։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ու Թղթատարական վերատեսչութիւնը հրահանգ ուղղեց մեծհաս պաշտօնարանէն թէ Նամակատուններու յանձնուած աւանդներու և յանձնարարեալ նամակներու ստացագիրները գաղթականներու դրօշմաթուղթին ենթակայ պիտի ըլլա՞ն թէ ոչ։

ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ դեսպանատան գործակատար Պ. Կիրարիս երէկ Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին և արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ դեսպան Պ. Կիքա երէկ Բ. Դուռը գնաց և տեսակցութիւն մը ունեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՄԱԽՍՈՒՍԷԻ վարչութեան սաւքին գործակալ Հասան Սէբֆ էֆ. կ'ըսէ իգտամ, մինչեւ հիմա հարկ եղած երաշխաւորը տուած չըլլալով, թոյլ չի տրուիր որ հասոյթներուն ձեռք դպչնէ և պաշտօնական կնիք գործածէ։

—Մախսուսէի հաշւոյն Անգլիայէն գնուած Եաէր Շիվէքե շոգենաւին նորոգութիւնը ու ներկերը աւարտած ըլլալով, Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին գիշերը Կղզիներէն մինչեւ Վոսփոր երթեւեկութիւն մը պիտի կատարէ։

ՎԻԷՆՆԱՅԷՆ կիրակի թուականով կը հեռագրեն թէ Պուլկարիոյ իշխանը նոյն օրը առտուն հոն հասեր և անմիջապէս Հունգարիա ուղեւորեր է։

ՀԻՃԱԶԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.—Իզմիրի մէջ մինչեւ հիմա 1,133 օսմ. ոսկի հանգանակուած է Հիճազի երկաթուղիին շինութեան ծախքին համար։

ՀԱԼԷՊԻ մէջ յանձնաժողով մը կազմուած է՝ նահանգին հասոյթներու գանձումը աւելի արագ և կանոնաւոր կերպով կատարելու համար։

ԻԶՄԻՐԻ քարանթինեան վերնալուն առթիւ՝ Նաւահանգիստը շոգենաւներով լեցուած և ոգեւորութիւնը սկսած է։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.—Շաբաթ օրը Սամսոնոյ Մէնթիւզի գաւառակին մէջ երկու անգամ երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեր են՝ առանց վտանգաւոր հետեւանք մը ունենալու։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷՆ կը հեռագրեն թէ Սալհաա գիւղաքաղաքին քաղաքային կազմակերպութիւնը աւարտելով զինուորներ հաստատուեր են հոն։ Քաղաքային ու զինուորական նոր շէնքերու տեղերը որոշուած են և հիմնարկէքը պիտի կատարուի Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին օրը։ Տիւրզիներու և Հօրանի ժողովրդեան միջեւ եղած անհամաձայնութիւնը կարգադրուած է և ամէնուն կողմէ բարեմաղթութիւններ եղած են Վեհ. Սուլթանին համար։

ՄԵԾ ՀՐԴԵՀ.—Սամսոնէն կը հեռագրեն թէ Պաւրքէօյի մէջ հրդեհ ծագելով 112 տուներ ու 25 խանութներ այրեր են։ Բարեբաղդաբար մարդու կորուստ չէ պատահեր։ Տեղական կառավարութիւնը հարկ եղած միջոցները ձեռք առեր է՝ հրկիզեալները պատսպարելու համար։

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ անգլիական նաւատորմիղէն քանի մը մարտանաւեր Լէմնոս կղզին հասեր են։

ՉԵՂՋ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆՆԵՐ.—Պրուսայի նահանգին Իտարէի ժողովը դատեց Բէօթաքեայի նախկին հաշուակալ Շէմսի էֆ.ն, Իւզագի էլմաական նախկին պաշտօնեայ Մահմուտ էֆ.ն և Բէօթաժեայի գաւառին հաշուակալութեան պաշտօնեաներէն Օսման ու Ալի էֆ.ները որոնք զեղծումներ գործած են իրենց պաշտօնին մէջ։ Առնդզէ Շէմսի էֆ.ի դատապարտուեցաւ վեց ամսուան ու միւսները՝ երեքական ամսուան բանտարկութեան և 80,000 ղրուշի հատուցման։

ՊԱՂՏԱՏԻ քաղաքային նախնական վարժարանին ուսուցիչ կարգուեցաւ զինուորական բժիշկ հարիւրապետ Արսէն էֆ.։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Ելմաական նախարար Րէշատ երէկ մաքսային պաշտօնարանը գնաց և տեսակցեցաւ վերատեսուչ Նազիֆ փաշայի հետ։

—Ցունաց Պատրիարքական Փոխանորդը երէկ Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին հետ։

ՍՈՋՂԱՏԻ նախորդ կառավարիչ Ճէլալ փաշայի ամսական 2700 ղրուշ յատկացուեցաւ՝ իբրեւ անպաշտօն վիճակի թոշակ։

ԽԱԲԵԲԱՅ ՓԵՐԵԶԱԿՆԵՐ.—Եգիպտի տեղական կառավարութիւնը ձերբակալեր է Ուզուն Մուսա անուն փերեզակ մը ու երկու ողդիները՝ Պոխոր ու Սալոմոն։ Այդ երեք հրեաները քանի մը տարիէ ի վեր տեղացիներուն կը վաճառէին՝ Անգլիայէն բերուած և զարդի յատուկ քանի մը կեղծ ոսկիներ ծախելով անոնց։ Ձեռք անցուած կեղծ ոսկիները վար դրուած են և անոնց փոխարժէքը Հրեաներէն գանձուած է։

ՎՃՌԱԲԵԿ ատեանը վաւերացուց եղեռնադատ ատեանին կողմէ տրուած երկու վճիռներ։ Մէկը ցկեանս տաժանակիր աշխատութեան դատապարտած է Մեհմէտ անուն մարդ մը՝ Բերայի մէջ իր բնակած նպարավաճառի խանութը գիտմամբ այրած ըլլալուն համար։ Երկրորդն ալ երեք տարուան նոյն պատիժին կը դատապարտէ Սպատուրրահման անուն անձ մը՝ կեղծ մէճիտիէներ շինած ու քշելու ձեռնարկած ըլլալուն համար։

ԿԱՌՔԻ ԱՐԿԱԾ.—Պոլսոյ Թ'ավշան [illegible] թաղին մէջ Բաշիտ անուն տղայ մը երէկ, սայլի մը տակ մնալով [illegible] վիրաւորուեցաւ։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ.—Պոլսոյ կողմը, Ճէր[illegible] փաշա թաղին մէջ Մէհմէտ անուն [illegible] մը ուզեց ինքզինքը սպաննել, բայց մօտը գտնուողները արգիլեր եղան։ Պատճառը այն էր թէ կինը առանց արտօնութեան տունէն կը բացակայէր։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան հաստատման 200 րդ տարեդարձին առթիւ կատարուելիք յոբելեանի հանդէսին կարգադիր մասնախումբը հետեւեալ շրջաբերականը ցրուած է.—«Նոր Ի րդ դարուս հետ կը սկսի Գ դար Մխիթարեան Միաբանութեանս, զոր Հայր մեր հաստատած է Աստուծոյ և Աստուածամօր Նախախնամութեամբ՝ յ' 8 Սեպտեմբերի 1701 տարւոյ։ Փափագելով այս երկուհարիւրամեայ Յոբելինի յիշատակը՝ ըստ կարի մերում և ըստ տկարութեան՝ արժանաւորապէս կատարել, ի միջոցի լման և յարման երկու անցեալ դարուց և Գին, յ' 8 Սեպտ. 1901, պարտք երախտագիտութեան համարինք՝ ոչ միայն ծանուցանել մեր պատուական Ազգայնոց, որոց մտաւորական օգտին նուիրած են Հայր մեր Մխիթար և որդիքն՝ իրենց նպատակը, ջանքն և աշխատանքը, այլ և համարձակիմք խնդրել իրենց բարեյօժար կարելի նիւթական նպաստը, ի պէտս (ծախուց) պատրաստութեան հանդիսի, որոյ համար այլ և այլ գրաւոր վայելչազարդ գործք առաջարկուած և սկսուած այլ են ի հրատարակութիւն, ի պատիւ Նախահօրս մերոյ և ի վայելս զինքն և իր գործը յարգողաց։

Եթէ լրութիւն ազգիս յիս կրօնական տարբեր տեսութիւն ունեցեր է և ունի, սակայն հարկ է խոստովանիլ, որ գրեթէ առհասարակ պաշտօնապէս միաբանեալ են այս երկհարիւրամեայ շրջանին մէջ՝ ի յարգութեան՝ առ Հայր մեր Մխիթար, ճանչնալով զնա մի ի գերագոյն բարերարաց, երախտաւորաց և պարծանաց իւրոց։

Ձեմք տարակուսիր որ այս Նոր՝ Երրորդ՝ դարուս սկզբան և ընթացից մէջ այլ՝ նորոգէ Հայրն Մխիթար իր եռաչնորհ հոգին՝ աստուածասիրութեան և իմաստասիրութեան՝ յՈրդիս իւր»։

—Ցաւով կը լսենք թէ Տատեան Բարձր. Յարութիւն փաշայի հիւանդութիւնը ծանրացեր է վերջերս, ունեցած սրտի հիւանդութեանը վրայ թոքատապ մըն ալ աւելնալով, որով պահ մը մտահոգութիւն պատճառող հանգամանք մը ստացեր է։ Բարեբաղդաբար այս վերջին հիւանդութիւնը բարւոքման վիճակին մէջ մտեր է շնորհիւ փաշան դարմանող բժիշկներու, որոնք սակայն տակաւին չեն արտօներ զինքը որ այցելու ընդունի։

—Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդական Վսեմ. Նորատունկեան Գաբրիէլ էֆ. որ իր առողջութիւնը դարմանելու համար Ֆրանսայի ջերմուկները գացած էր, երէկ, Արեւելեան Ճեպընթացով մայրաքաղաքս վերադարձաւ։

—Խասսեան Մկրտիչ էֆ. երէկ Պատրիարքարանի մէջ Ս. Պատրիարքին հետ երկարօրէն խորհրդակցեցաւ Աշըքեան արքեպիսկոպոսի քրոջ կողմէ Պատրիարքարանի դէմ բացուած պահանջի դատին մանրամասնութեանց վրայ։

—Երէկ գիշեր, ժամը 3½ին, Խասեան ընտանիքը հեռագիր ստացաւ թէ Բաքէի այն շոգենաւը որ հանգուցեալ Խասեան Յովհաննէս էֆ.ի մարմինը կը կրէ, անցած է Նեղուցէն։ Այս հեռագրին վրայ, հանգուցեալին ընտանիքը գիշերուընէ տեսաւ ամէն պատրաստութիւն, և հարկ եղած տեղերը հաղորդեց ստացած հեռագիրը։ Այս առտու, Խասեան ընտանիքին անդամներուն մեծագոյն մասը, Բերայի աւագերէց Տ. Մկրեան Հայրը, Բերայի քահանաներէն Տ. Ցակոբոս Տէլլէճեան, Պատրիարքարանի կողմէ Բ. գործակատար Սրթին էֆ., և Խասեանց տան պաշտօնեաներ, քարափ իջան։ Շոգենաւը ժամը 2½ին մտնեց քարափին. անմիջապէս ձեռնարկուեցաւ օրինական գործողութեանց, որոնց աւարտումէն ետքը, հանգուցեալին մարմինը յատկապէս քարափ տարուած մեռելակառքով մը պիտի փոխադրուի Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցին։ Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի առաջիկայ ուրբաթ օր։

—Գոհութեամբ կը ծանուցանենք թէ Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ Ա. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան շնորհել Սապահ լրագրի արտօնատէր Միհրան էֆ.ի՝ իբրեւ վարձատրութիւն այն օգտակար ծառայութեանց զոր երկար տարիներէ ի վեր կը մատուցանէ թէ՛ իր լրագրով և թէ իր տպարանին միջոցաւ ամենակարեւոր գիրքեր հրատարակելով։ Կը շնորհաւորենք Միհրան էֆ.ն կայս. այդ բարձր շնորհին արժանանալուն համար։

—Կարնոյ Առաջնորդարանէն Պատրիարքարանի կը ծանուցանեն թէ Բզիի առաջն. տեղապահ Վահրիճ վարդապետ Շահլամեան հոն ժամաներ է։

—Թիֆլիսէն կը գրեն մեզ.—«Հանգուցեալ Ց. Խատիսեանի յիշատակին ժողովուած գումարով թոշակ հաստատելու խնդիրը անցել է ձեւական պահանջների բոլոր շրջանները և ստացել է վերջնական կարգադրութիւն։ Ժողոված գումարը պահվում է արժեթղթերով գանձարանում։ Այդ գումարով պէտք է մի որդեգիր պահվի Թիֆլիսի այգեգործական դպրոցում, առաջիկայ 1901 թուի յունվար մէկից։

«—Կարսից գրում են թէ վնասուած գիւղերի մէջ երկրաշարժը կրկնվում է և մեծ երկիւղի մէջ է գցել բոլոր բնակիչներին։ Ասում են, որ Թիֆլիսից յատուկ պաշտօնեայ է գնացել հոն, երկրաշարժից վնասուած տեղերը անձամբ քննելու։

—Բազմավէպի սեպտեմբերի թիւէն կը քաղենք հետեւեալ լուրերը։—Չիքակոյի հայ գաղթական մը, Պ. Յ. Փուշմանեան նկար մը ցուցադրեր է Բարիզի մէջ, եւ արժանացեր է առաջին մրցանակի։—Օ. Թադէոսեանց, Շուշիի ազգ. եկեղեցւոյն և վարժարանին կտակեր է 1300 րուբլի։—Ա. Մանթաշոֆ 26,000 րուբլի նուիրեր է Թիֆլիսի հայ վանքին շինութեան համար։

—Ցաւով կը լսենք թէ Պանտրմայի առաջն. տեղապահ Թաթուլ վարդապետ որ վերջերս Պալըքէսիր գացած էր, հոն ծանրապէս հիւանդանալով երէկ Պանտրմա փոխադրուեր է իր մօրը խնամքին յանձնուելու համար։

—Վանայ այցելու հովիւ Տ. Ներսէս Սրբազան՝ իր ուղեկիցներուն հետ ամսոյս 3ին Բաղէշ հասեր է և երկու օր հոն մնալէ ետքը անցեր է Մուշ։ Բաղէշի առաջն. տեղապահը կը ծանուցանէ Պատրիարքարանի որ թէեւ Ն. Սրբազնութիւնը ընդունելու համար տեղւոյն Քաղաքական Ժողովէն երկու անդամներ մէկ քահանայի, մէկ ոստիկանի և ձիաւորներու ընկերակցութեամբ մինչեւ Կամախ գացեր էին, սակայն Սրբազանը Դատուանի ճամբով ուղեւորած ըլլալուն, չեն կրցեր հանդիպիլ անոր։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հոգաբարձութիւնս ներկայիս ի հրատարակութիւն կուտայ Սահակ էֆ. Խանճեանի միջոցաւ ի նպաստ հաստատութեանս 1900 տարւոյ համար եղած հացգնի հանգանակութեան երկրորդ ցուցակն որոյ գումարն կը յանգի 240 ղրուշի և որ ամբողջապէս յանձնուած է ի գրասենեակ Հոգաբարձութեանս։

Գումար Ա. ցուցակի 614½

Մեծ. Տեարք,

Ոմն (Գ. Է.), Գալուստ Մուրատեան, Մարտիկ Գրիգորեան քսանական ղրշ։ Ոմն (Տ. Ա.), Կարապետ Խաչատուրեան, Կարապետ Փափազեան, Մկրտիչ Յովհաննէսեան, Յարութիւն Մէրկէրեան, Պետրոս Էգնաեան, Պետրոս Շիրինեան, Պօղոս Պետրոսեան, Սարգիս Թադէոսեան, Սիմոն Յակոբեան, Գէորգ Թուլումպաճեան տասնական ղրուշ։ Անտոն Գալֆայեան, Գաբրիէլ Տատրեան, Լեոն Վարդանեան, Կարապետ Տէր Յակոբեան, Ղուկաս Յնձալեան, Մագսուտ Գաբրիէլեան, Մարտիկ Արսէնեան, Միհրան Կրտմեան, Յարութիւն Նորատեան, Յարութիւն Մովսէսեան, Յարութիւն Պալճեան, Յարութիւն Գըլըքճեան, Պօղոս Աւետիսեան, Ոմն (Օ. Մ.) հինգական ղրուշ։ Գումար 854½։

(Հոգաբարձութիւն)

Հեռագիր Այսօրուան

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

ՍՈՖԻԱ, 28 օգոստոս.—Աղեքսանդրիոյ երեւելիներէն Խալիլ Հաւաթ փաշա երկու հարիւր յիսուն ոսկի ղրկեց՝ մասնակցելու համար այն հանգանակութեան որ Սոֆիայի կայս. գոմիսէրին կողմէ բացուած է՝ կայս. յոբելեանին առթիւ Վեհ. Սուլթանին մատուցուելիք նուէրին համար։

ՆԷՃԻՊ ԷՖ. ՄԷԼՀԱՄԷ

ՍՈՖԻԱ.—Պուլկարիոյ նախարարապետը, այսօր, Ֆէրտինանտ իշխանին կողմէ, կայս. գոմիսէր Նէճիպ էֆ. Մէլհամէի յանձնեց Քաղաքային Արժանիք ականակուռ պատուանշանը։ Նախարարապետը յայտարարեց թէ Ֆէրտինանտ իշխանը կը ցաւի՝ այդ պատուանշանը անձամբ յանձնել չկրնալուն համար։

ՉԻՆՈՒ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԲԱՐԻԶ.—Պ. Տէլքասէ հեռագիր մը ստացաւ Բէքինի Ֆրանսական դեսպան Պ. Բիշոնէն՝ ծանուցանող Բէքինի գրաւումը և խնամակալուհիին և միւսներուն փախուստը։ Պ. Բիշոն կը հաստատէ այն լուրը թէ գլխատուած են Չինու արտաքին գործոց Խորհուրդին անդամներէն անոնք որ նպաստաւոր էին օտարականներուն։ Ֆրանսայի դեսպանատան պաշտօնեաները ողջ առողջ են։ Բէքինի թաղերուն շատերը աւերակ դարձած են։

ՇԱՆԿԱՅ.—Օտար ծովակալները վար պիտի դնեն Լի-Հունկ-Չանկը մինչեւ որ դեսպանական մարմինը հաւանի բանակցութեանց ձեռնարկելու։

ԼՈՆՏՈՆ.—Անգլիոյ լրագիրները կը գովեն ֆրանսական զինուորներուն Չինու մէջ ցոյց տուած քաջութիւնը։

ԲԱՐԻԶ.—Լի-Հունկ-Չանկ, հեռագիր մը ուղղելով Չինու մայր կայսրուհիին, խնդրեր է որ Բէքին դառնայ, Պոքսըրները զինաթափ ընէ, Թուան իշխանը ձերբակալել տայ և հաշտութեան բանակցութիւնները դիւրացնէ։

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻԱ

ՊՈՒՔՐԷՇ.—Ռումանիոյ Թագաւորը այսօրերս Իշլ երթալով այցելութիւն պիտի տայ Աւստրիոյ Կայսեր։

ԼՈՐՏ ՈՒՈԼԶԼԻ

ԼՈՆՏՈՆ.—Նորէն զրոյց կայ թէ Լորտ Ուոլզլի պիտի հրաժարի Անգլիոյ բանակին սպարապետութեան պաշտօնէն։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

ԼՈՆՏՈՆ.—Լորտ Ռոպէրթս կը հեռագրէ թէ կատաղի ճակատամարտ մը կատարուած է Մաշատոտորբի մէջ։ Պօէրները ետ մղուեր են մեծամեծ կորուստներով։

ՄԱՐՍԻԼԻԱ

ՄԱՐՍԻԼԻԱ.—Գործադուլը վերջացաւ։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՉԻՆՈՒ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԲԱՐԻԶ, 28 օգոստոս.—Քուպէժոլ ծովակալը կը հեռագրէ թէ ծովակալներու Խորհուրդը ծանուցեր է Բէքինի դեսպանատուններուն որ որոշած է Լի-Հունկ-Չանկը նաւահանգիստին մէջ վար դնել մինչեւ որ դեսպանատուները հաւանին անոր հետ բանակցութեան ձեռնարկելու։ Օգոստոս 24ին ֆրանսացի երկու հազար զինուորներ Թաքու ցամաք ելան։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

ԼՈՆՏՈՆ.—Լօրէնսօ-Մարքէզէն օգոստոս 28 թուականով կը հեռագրեն Ռէօթէրի.—Այսօր կատաղի ճակատամարտ մը կատարուեցաւ Մաչատոտորբի մօտ։ Պօէրները ետ մղուեցան մեծ կորուստներ տալով և իրենց թնդանօթները ու ռազմամթերքները Անգլիացիներուն ձեռքը թողելով։

ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՆՏՈՆ.—Մորնինկ Բոսթ կ'իմանայ թէ ռուս կառավարութիւնը ամերիկեան սեղանաւորներուն կարծիքը հարցուցեր է Նիւ Եորքի մէջ պատերազմի փոխառութիւն մը կնքելու կարելիութեան վրայ։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ՊԵՐԼԻՆ.—Վիլհէլմ կայսրը ի ներկայութեան օսմ. դեսպանին, ընդունեց Իոլոֆ արձանագործը որ ներկայացուց Դամասկոսի մէջ Սուլթան Սալահէտտինի գերեզմանին վրայ դրուելիք պսակը։

ՊԱՐՍԻՑ ՇԱՀԸ

ԼԱ ՀԷ.—Պարսից Շահը այսօր հոս հասաւ։ Վաղը Սէօստրք պիտի երթայ՝ Հոլլանտայի թագուհիին այցելութիւն տալու։

ԺԱՆՏԱԽՏ

ԼՈՆՏՈՆ.—Գլասկովի մէջ ժանտախտի նոր դէպք մը պատահեցաւ. երկու հոգի մեռան։ Քառասուն ընտանիքներ մեկուսացուեցան։

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻԱ

ՎԻԷՆՆԱ.—Ռումանիոյ թագաւորը ու թագուհին հոս հասան կէս օրէն վերջը։ Թագուհին իրիկուան Նէօվիտ ուղեւորեցաւ։

ՑՈՐԵՆԻ ԱՐՏԱԾՈՒՄԸ

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Ռուսիոյ հեռագրական գործակալութիւնը արտօնուեցաւ բացարձակապէս հերքել այն զրոյցը թէ Ռուսիա մտադիր եղած ըլլայ ցորենի արտածութիւնը արգիլելու։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻԱ

ՊՈՒՔՐԷՇ.—Ժուռնալ տը Ռումանի կ'ըսէ թէ արտօնուած է հերքել՝ սահմանագլուխին վրայ ռումանական ու պուլկարական զինուորներու միջեւ կռիւ մը ծագած ըլլալու լուրը. նաեւ այն զրոյցները թէ Ռուսճուգի մէջ ռումանական դրօշը անարգուած և Ռումանիոյ բանակը շարժման վիճակի մէջ դնելու համար հրաման տրուած ըլլայ։

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

—Կ'երեւայ թէ ձեր զաւակը պիտի ամուսնացնէք։

—Այո՛։

—Սպասելու էք որ աւելի խելքը գլուխը գայ։

—Ձեր խորհուրդը անօգուտ է, որովհետեւ եթէ իմ զաւակս աւելի խելացի ըլլայ, բնա՛ւ չպիտի ամուսնանայ։

* * *

Տիկին մը երաժշտական գործեր ծախողի մը խանութը մտնելով,

—Հաճեցէք, կ'ըսէ, ինծի տալ սոփրանոյի համար վիպերգ մը։

—Աւասիկ, կ'ըսէ պաշտօնեան։

—Քանի՞ ֆրանք է։

—Մէկ ֆրանք։

—Այդ վիպերգը չի յարմարիր աղջկանս։

—Ինչո՞ւ համար, տիկին։

—Որովհետեւ, աղջիկս առնուազն երեք ֆրանքնոց կտորներ միայն կ'երգէ։

* * *

Վերջին արձագանգ մրցանակաբաշխութիւններէ.

Միւսիւ Սրխատակէս խիստ բայց կծծի ուսուցիչ մըն էր։ Իր աշակերտներէն մէկուն, որ բազմաթիւ մրցանակներու արժանացած էր, թղթակազմ պարզ գիրքեր նուիրեց ըսելով.

—Հո՛գ չէ, կազմարարի տղայ է։

* * *

Ամբակում աղայի տղան, իր պարտապահանջներէն նեղուած, փոխանակագիր մը կը քաշէ իր հօրը վրայ։

Ամբակում աղա, փոխանակագրին պայմանաժամը աւարտած օրը դատի կը քաշէ իր տղան և խիստ շեշտով մը ու բազուկը դէպ ի առաջ,

—Պարոն, կ'ըսէ անոր, իր հօրը վրայ քաշել այսպէս հայրասպանութեա՛ն սկզբնաւորութիւնն է։

ՍԿՈԴԻ ՄՕՌՈՒԻ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Կ. Պոլիս, 18 սեպտ. 1888

Պարոնայք Սգոդ եւ Պոուն,

Ցորմէ հետէ սկսած եմ գործածել ձեր Սգոդն օշարակը. միշտ լաւ արդիւնքներ ունեցայ մանկանց խուլախին եւ անարիւնութեան հիւանդութեանց քանի մը դէպքերու մէջ։

Իմ կարծիքս է թէ այս հաճոյ եւ յաջող պատրաստութիւնը միշտ նախամեծ ը համարուելու Մօռուի ձկան իւղէն եւ կը յանձնարարեմ զայն։

ՏՐ. Ա. ԱՆՏՐԷԱՏԷՍ

Նախկին բժիշկ Օսմանեան բանակին

ՍԱԿԱՐԱՆ

Այսօր քիչ մը բարձր են Օսմ. Թուղթերը, իսկ օտար Թուղթերը բաղդատաբար ինկած են։ Անգլիական Քոնսոլիտէն ու Թրանսվալը տկար կը մնան և այս վերջինին վրայ շատ քիչ գործառնութիւն կ'ըլլայ առեւտ մը ի վեր։ Սպանիականը լաւագոյն վիճակ մը ունի և ֆրանսական Ռանդը հաստատ կը մնայ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ			
Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	25	07½
Ամէնէն բարձր գին	»	25	08½
Ամէնէն վար գին	»	25	06
Ռումէլի Երկթ. զոգ.	Ֆր.	111	—
Ամէնէն բարձր գին	»	111	—
Ամէնէն վար գին	»	110	87
ԲԱՑՈՒՄ 16 Օգոստոս			
Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Գ.	Ք. Կ.	25	05
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	110	25
Օսմանիէ		—	—
Ռէժի		—	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Քրէտի Ժէնէրալ ՕՑՑմ.		0	34
Սօս. ՕՑ. Շանժ է Վալէօր		0	14
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	18
Թմամուէյ բաժնեթ.		6	50
» Ժուիսանս		210	—
« պարտաթ.		480	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ		465	—
Թրանսվալ		76	50
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ			
Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	108	30
» » » չէք	»	109	05
Բարիզ » »	Ֆր.	23	08¾
» » » չէք	»	22	98¾
Պէռլին անտոկոս չէք	Մարք	18	65
Վիէննա չէք	Ֆիոր.	22	09
ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ			
20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	19
Անգլիական ոսկի	»	110	02
Բօլ Էմբէրիալ	»	99	–
Քրիմից	»	51	08
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	—
Մէթալիք	»	96	01
Ռուպլի Թղթադրամ	Օ. Ո.	8	62

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 28 Օգոստոս			
Անգլիական Քոնսոլիտէ		98	—
Օսմանեան Ռանթ սէրի Բ.			—
Օսմանեան Ռանթ սէրի Դ. բաց.		22	81
Օսմանեան Ռանթ սէրի Դ. զոց.		22	81
Օսմանեան Պանքա		11	50
Ռուսական 1890		-	—
Հելլենական 5%		38	—
» Մոնոբոլ		42	25
Պուլկարական 1888		80	—
Եգիպտական Իւնիֆիէ		103	63
Տօմինիալ		103	63
Թրանսվալ		3	12
Այտըն Երկաթուղի		10	—
Փոխառութ. Ն		25	370
ԲԱՐԻԶ 28 Օգոստոս			
Ֆրանս. Ռանթ 3%		100	75
» » 3½%		102	40
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.) բաց.	Ղրշ.	23	32
) զոց.	»	23	37
» » » Բ.	»	—	—
« « « Գ.	»	—	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	Ֆր.	537	—
Օսմանիէ	»	436	—
Ռումէլի Երկաթուղի	»	111	75
Օսմ. Մաքսատուն	»	568	—
Օսմ. Ռէժի	»	316	—
Բրիտուիթէ Թիւրք 4%		492	—
Քրէտի Լիոնէ		1122	—
Իտալական Ռանթ	»	93	50
Սպանիական արտաքին	»	72	80
Եգիպտական Իւնիֆիէ		—	—
Թրանսվալ	»	79	—
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	175
Դրամազեղչ	»	3	-
ՊԷՌԼԻՆ. 28 Օգոստոս			
Ռուպլի	»	216	12
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	108	—
Անատ. Երկթ. պարտաթուղթ	»	—	—
Չէք. Լոնտոնի վրայ, 3 ամս.	»	20	275
ՎԻԷՆՆԱ, 28 Օգոստոս			
Փոխան. Լոնտոնի վրայ	»	212	80
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	166	—
Օսմ. Ռէժի	»	286	50
ՊՐՈՒՔՍԷԼ, 28 Օգոստոս			
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.		22	90
Ռումէլիի Երկաթուղի		108	50

ՌՈԲԵՐԴ ՔՈԼԷՃ

Սոյն Քոլէճ, հաստատեալ կայս Բարձր Իրատէով, կազմակերպեալ է Եւրոպեան ու Ամերիկեան նոյն օրինակ հաստատութեանց ձեւով, ունենալով նշանաւոր դասատուաց կաճառ մը որով կը կառավարուի. Նաեւ ընտիր և յաջողակ ուսուցիչներ Հայերէն, Պուլկարերէն, Գաղիերէն, Գերմաներէն, Ցունարէն և Թրքերէն լեզուաց համար. Ունի 8000 հատորներէ բաղկացեալ երկրաբանական, հանքաբանական, կենդանաբանական և բուսաբանական հաւաքածոներ և բնագիտական, տարրաբանական, բնախօսական և այլ բազմաթիւ գործիքներ։

Քոլէճին նպատակն է ժամանակիս պահանջմանց համաձայն բարձրագոյն կարգի կրթութիւն մը տալ իրեն դիմող երիտասարդաց. Նոր տնօրինութիւնք եղած են բնական գիտութեան դիւրութիւններ ընձայելու համար։

Ռոպէրդ Քոլէճի մէջ աւանդեալ գրական և գիտական ուսմանց լեզուն Անգլիերէն է. սակայն իւրաքանչիւր ուսանող պարտաւորեալ է ուսանիլ իր մայրենի լեզուն և տոհմային պատմութիւնը։ Հայերէն լեզուի և Դպրութեան համար գծուած է ուսման կատարեալ ընթացք մը որուն պիտի հետեւի իւրաքանչիւր հայ ուսանող։

Հաստատութեան հոյակապ և քարաշէն շէնքերը կառուցուած են ի Ռումէլի Հիսար, Վոսփորի Եւրոպական կողմը [illegible] բերդերուն ետեւը բլրի մը վրայ, որուն դիրքը Վոսփորի ափանց վրայ գեղեցկագոյնն և ամէնէն առողջարարը համարուած է։

Քոլէճին յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի սեպտեմբեր 15ին։ Մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել առ Տեսչութիւնն, ի Ռումէլի Հիսար։

337 4—24

ԽՈՒԼԵՐՈՒՆ։—Հաւաստա կին մը որոնց խլութիւնը և ականջներուն բզզիւնը բժշկուած էր Նիքօլսըն հաստատութեան արհեստական թմբկաններովը, այդ հաստատութեան նուիրած է 25,000 ֆր. որպէս զի այն բոլոր խուլերը որո՛ց միջոց չունին յիշեալ թմբկաններէն գնելու, կարենան ձրիաբար ստանալ։ Դիմել այդ հաստատութեան հասցէին (Institut Congcott, Gunessbry, London W.)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ, ԿԱՐԴԱՑԷՔ

ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ

Մեծ Հայ վաճառատուն պատրաստ եւ չափու վրայ հանդերձներու.—Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ, Հաճօբուլօ խան, նորաշէն վերնայարկի անկիւնը, Թիւ 33

Այս վաճառատան տէրն և հիմնադիրն, Արտակ Մոսիկեան, շատ տարիներ այս արհեստով զբաղած, ուրիշներու հետ ընկերութեամբ հագուստի վաճառանոցներ կազմակերպած, իր փորձառութեան և ուղղամտութեան շնորհիւ, յաճախորդաց վստահութիւնն ու համակրութիւնը գրաւած ըլլալով, այս ձեռնարկով ալ յաջողութեան ամէն պայմաններով կը ներկայանայ։

Առաջին կարգի վարպետ ձեւող մը միշտ ներկայ է վաճառանոցին մէջ.—Ի վաճառ հանուած բոլոր հագուստները, ամբողջապէս Եոր կտրուած, վերջին նորաձեւութեան անթերի նմոյշներ են, խարդախ կերպասներ երբեք չեն գործածուիր. իսկ գիներու մասին մրցման գաղափար մը այն տանն կարելի է ունենալ, երբ ապրանաց վրայ նշանակուած թիւերը տեսնէ մարդ։

Կը խնդրուի ուշադիր կարդալ հետեւեալ խօսակցութիւնը.

—Մեր ամառուան հագուստը Հաճի Շահին վաճառանոցէն առնենք։

—Բայց այդ վաճառանոցը խանին մէջ տեղն է, երկար սանդուխով կ'ելլուի. ո՞վ պիտի յոգնի մինչեւ հոն։

—Կ'ելլենք, հոգ չէ, վաճառանոցին տէրը իր արհեստին մէջ շատ հմուտ ու փորձառու մէկն է. մեր ճաշակին համեմատ շիք և նորաձեւ հագուստներ ամէն տեղէ աւելի հոն պիտի գտնենք. եթէ ուզենք յատկապէս ձեւել կուտանք. գիներն այնքան աժան են որ կարծես թէ գողէ քաշուելու մօտով, ունեցած ապրանքները ձեռքէ հանելու կ'աշխատի. 140 ղր.ի բալթոներ հոն տեղ 90ղր.ի կը ծախուին։

—Ինչպէս կը շահի ուրեմն

—Կը շահի որովհետեւ.—Ա. Ընկեր չունի որ շահածը բաժնէ։ Բ. Անձնական ծախքն այնքան չափաւոր է որ ապրանքին գինը բարձրացնելու չի հարկադրուիր։ Գ. Զինքը ճանչցող և իրեն համակրող շատ յաճախորդ ունի, ամէն մէկէն քիչ քիչ կը շահի բայց գումարը մեծ կ'ըլլայ։ Դ. Բաղդատմամբ ուրիշներու, վաճառատան վարձքը և ծախքը խիստ աննշան են։ Ե. Քիչով գոհ սրտով կ'ըսէ. «Ալլահ պէրէքէթ վէրսին»։

Վաճառատունը կիրակի օրերը բաց է—Վերջին գին—Մէկ թիւը 2 ղրշ.—Նորութեան աշխատութիւնները ձրի։ 598

ՈՒՆԻՕՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Հիմնեալ 1828—1829ին

1828
L'UNION
DE PARIS

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂԻՆ
97 Միլիոն
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂԻՆ
137 Միլիոն
Ընկերութեան դրամատունն է
ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ
Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ Տնօրէն
Սիմոն էֆ. Քոյումճեան
Կենաց ճիւղին տեսուչ Միհրան էֆ.
Տէր Ներսէսեան
Պոլիս, Կալաթա, Թանասպուրուն
Խան, Օսմ. Պանքային դէմը

ԱԿՌԱՆԵՐՈՒ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ.—Ակռաներու չգոյութիւնը կը վնասէ արտասանութեան և դէմքը կը տձեւացնէ։ Առանց լաւ ակռաներու բնաւ կատարեալ ծամողութիւն չկայ, առանց կատարեալ ծամողութեան բնաւ կատարեալ մարսողութիւն չկայ, առանց մարսողութեան չի կայ սննդառութիւն, առանց սննդառութեան չի կայ առողջութիւն, և առանց առողջութեան ի՞նչ է կեանքը։—Ուրեմն խորհուրդ կու տանք ատամնացաւ անձերու դիմել Տքթ. Պառիի, միակ ատամնաբոյժը որ երկու անգամէն կրնայ տեղը դնել երբեմն եւ անարժան ակռաները արհեստական ամենագեղեցիկ ու ամենահաստատուն ակռաները պատրաստել առանց քիմքի, կեռերու, զսպանակներու, եայլն, որոնք լաւ արտասանութեան հետ կատարեալ ծամողութիւն կ'ապահովեն։

Ամէնէն փափուկ, ամէնէն ջղային անձերը կրնան կատարեալ ապահովութեամբ դիմել Տքթ. Պառիի լիովին գոհ մնալու համար։ Արդէն իրեն դիմողը կատարելապէս գոհ մնալէն ետքը միայն ստակը պիտի վճարէ։

Ամէն օր կը դարմանէ ժամը 9էն (Ը. Ե.) մինչեւ իրիկուան 5, Բերա, Ֆրանսական դեսպանատան դէմը, 374 թիւ տունը։

Տր. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ԲՐ'ԻՒ.
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396, Մեծ փողոց Բերա, 396
Տեսնել 4րդ երեսը
Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ չունինք

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ   ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ

Ժ. ՆԱՅՏԼԻՆԿԷՐ

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ են ու ամրութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնը ցարդ 400է աւելի պատուոյ վկայական և շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։

Արեւելքի մէջ Սինկէրի մեքենաներուն միակ ներկայացուցիչն է Մ. Ժ. Նայտլինկէր, որ բովանդակ Թուրքիոյ մէջ մասնաճիւղեր հաստատած է։

Սինկէրի մեքենաները կը վաճառուին՝ ԲԵՐԱ, Շիշլի ճամբայ, Ղալաթա Սէրայի դիմաց։

ՂԱԼԱԹԱ Սինկէր Խան, Թիւնէլին ետեւ. Թրամվայի կայարանին դիմաց.

ՍՏԱՄՊՕԼ Սուլթան Համամ Թիւ 2. Սուլթան Պայազիտ Թրամվէյի Սթասիոնին դիմաց Թիւ 13։

ՀԱՐՍՏԱՆԱԼՈՒ ԴԻՒՐԻՆ ՄԻՋՈՑ

Անոք, անօգնական տղայ մըն էի ես։ Հարստանալու իղձէն բռնկած, Ափրիկէ՝ Թրանսվալի ոսկեհանքերը վազեցի. սրտմաշուք չպատճառելու համար զանց պիտի ընեմ պատմել հոն քաշած տառապանքս. սաչափը միայն գիտցէք որ, երբ ոսկեհանքերը ոմանց հարստութեան պատճառ կ'ըլլան, ապահովապէս ուրիշ մեծագոյն մասի մըն ալ առողջութեան փճացումին և կեանքին խորտակումին պատասխանատու են։ Բաղդը ժպտեցաւ ինծ. հինգ վեց տարի տառապանք քաշելէ վերջ բաւական կարեւոր գումարով մը հայրենիքս վերադարձայ. սակայն աւա՜ղ առիթ չունէի հարստութիւնս վայելելու։ Թրանսվալի չոր, հեղձուցիչ, վատառողջ հանքերը առողջութիւնս խանգարած էին։ Ախորժակ բնաւ չունէի և ինչ որ ուտէի, ստամոքսիս վրայ կը ծանրանար. ուժասպառ էր ծունկերս. կը դողային. գիշերները բնաւ չէի քնանար և եթէ վայրկան մը մրափէի, սոսկալի մղձաւանջներով սրտնդոստ կը ցատկէի։ Ճաշէն վերջ, ստամոքսիս մէջ խիթեր կզգայի. գլուխս կը դառնար աչքերս կը մթագնէին։ Շատ մը դեղեր փորձեցի սակայն և ոչ մէկէն օգուտ տեսայ. վերջապէս բժշկի մը յանձնարարութեամբ և ՌՕՊԼԸՇՕ անուն դեղը սկսայ գործածել և երեք օր վերջ ախորժակս բացուիլ սկսաւ։ Շարունակելով ՌՕՊԼԸՇՕՆ հետզհետէ քունս կանոնաւորուեցաւ. մարսողութիւնս ու բնական պէտքերս իրենց սովորական վիճակը ստացան և երկու երեք ամսէն կատարելապէս կառողջացայ։ ՌՕՊԼԸՇՕՆ Կ. Պոլսոյ և գաւառներու մեծ դեղարաններուն և դեղի մթերանոցներուն մէջ կը ծախուի։

466 Գ 12—13

ՆՈՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԿՕՇԻԿԻ

ՊՕՂՈՍ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Որ 16 տարիէ ի վեր Ղալաթիոյ և Բերայի պատրաստ կօշիկի վաճառատանց իր սեպհական գործարանէն կը հայթայթէր եւրոպական նիւթերով պատրաստուած ամէն տեսակ կօշիկ արանց, կանանց և տղայոց, այս անգամ բացած է ի Ղալաթիա ԿՕՇԻԿԻ ՆՈՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ մը, ուր նաև միշտ պատրաստ կը գտնուի Ֆրանսական և անգլիական գործարաններէ բերուած ամէն տեսակ կաշիէ և լաթէ կօշիկներ, Բօ-տը-Սիւէտ լուստրին, վիտելա, կլասէ, այծի մորթ, քարամանտօլ, և մետաքս, նաև զուտ քթանէ ամէն տեսակ, ամէն գոյն, կտորով և պարզ կիսակօշիկներ։ Ճշմարիտ կտորով և քամով։ Յանձնարարութիւնք կը կատարուին նաեւ չափու վրայ։ 592

Բարեձեւութիւն, տոկունութիւն
եւ անմրցելի աժանութիւն
(Քարաքէօյ պոյաճըլըգ դիմաց Թիւ 15)

ՔՈՒՆ ՉՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

ԱՆՔՈՒՆՈՒԹԵՆԷ մաշած, նիհարցած անձերուն ԱՌՈՂՋԱՐԱՐ ՔՈՒՆ պարգեւելով անոնց կազմուածքը զօրացնելու, կիներու ԱՐԳԱՆԴԱԽԵՂԴՈՒԹԻՒՆԸ, ԴԻՒՐԱԳՐԳՌՈՒԹԻՒՆԸ, տղոց ՋՂԱՁԳՈՒԹԻՒՆԸ (ճէվալէ) և ամէն հասակի յատուկ ՋՂԱՑԱՒՈՒԹԻՒՆՆ (ճէվրալժի) ու ԲԱՆԴԱԳՈՒՇԱՆՔԸ (սաեբզլամա) շուտով և հիմնապէս բուժելու միակ դարմանը ԺԷԼԻՆՕԻ ՕՇԱՐԱԿՆ է (Sirop Gelineau)։

ՔՈՒՆ ԲԵՐՈՂՈՒ ամէնէն ազդեցիկ, ամէնէն անվնաս և փորձուած դեղը ԺԷԼԻՆՕԻ ՕՇԱՐԱԿՆ է. որուն շնորհիւ կարճ ժամանակի մէջ կը բժշկուին ԴԻՒՐԱԳՐԳՌՈՒԹԻՒՆՆ ու ժանտատենդէ (ճիւմմա) առաջ եկած ուղեղային հիւանդութիւնները։

ԿԱՊՈՅՏ ՀԱԶԸ բուժելու ամէնէն ընտիր ու ազդեցիկ դեղը ԺԷԼԻՆՕԻ ՕՇԱՐԱԿՆ է, որ փոքրիկ հիւանդին առողջաբար քուն պարգեւելով, գիշերները հազին սաստկանալը կ'արգիլէ ու տղուն զօրանալուն և ուժովնալուն կ'օգնէ։

Կը ծախուի ամէն դեղարաններու և մթերանոցներու մէջ։ 496 19—26

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՑԿԱԿԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Օգոս. 29ին Առմէնի, Մարսիլիայէն։
Սեպտ. 3ին Սիռֆասի, Անատօլուի եզեր։

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Օգոս. 30ին Առմէնի Նովօրօսիսք։
Սեպտ. 4ին Սիռֆասի, Մարսիլիա։

Ցոմսեր ուղղակի Բարիզի համար.

Առաջին կարգի 245 ֆրանք. 2. կարգի 175 ֆրանք. Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին Թօփ Հանէ Քարաքի՝ վրայ։ 516 Թ. ՌԸՑՈՒԼ

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ

Ութ օրը երկու անգամ կը բանին Լիվըրփուլի և Արեւելքի մէջ

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ումպրիա	7718	Պօթնիա	4531
Էդրուրիա	7718	Սամարիա	3574
Սէրվիա	7391	Մարաթօն	2403
Ուլտօնիա	7268	Աթլաս	2393
Բավօնիա	5587	Սարակոսա	2166
Սէֆալօնիա	5517	Թարիֆա	2246
Կալլիա	4809	Բալմիրա	2144
Սիթիա	4557	Թրինիտատ	1899
Ալէբբօ	2143	Մոռօգգօ	1855
Քէտար	1876	Քամբանիա	12950
Շէրպուրկ	1614	Լուքանիա	12950
Գաղալօնիա	4845		

Դիմել առ ՃՕԼԻ Ե ՍԻԿԷՐ
Joly et Seager
Մէյմանէթլի խան, Թիւ 6, 7, 8, Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց։255

EMULSION SCOTT

ՍԳՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ

Գործարանին նշանը

միակ միջոցն է որով կարելի ըլլայ խմել ձկան իւղն և իբօֆօսֆիթը։ Խիստ հաճելի է ճաշակելու և մարսողութեան կ'օգնէ։ Աշխարհի բոլոր բժիշկները ՍԳՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ կը յանձնարարեն բուժելու համար

ՀԻՒԾԱԽՏԸ, ԽՕՑԸ (սըրաճա),
ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ, ԾԻՒՐՈՒՄԸ,
ՄԱՆԿԱՆՑ ՈՍԿՐԱԹԵՔՈՒԹԻՒՆԸ,
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՏՈՒԺՈՒԹԻՒՆԸ,
ԹՈՔԻ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՀԱԶԸ,
ՀԱՐԲՈՒԽԸ, ՆԻՀԱՐՈՒԹԻՒՆԸ,
և ՄԱՆԿԱՆՑ ՎՐԱՅ ՅԱՐՁԱԿՈՂ
ԲՈԼՈՐ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ։

Կը ծախուի բոլոր դեղագործներուն և դեղավաճառներուն քով։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԱՒՐԼ 531

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլլէ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Գօմօ	1497	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Րօզարիօ	486
Ալէքթօ	3607	Գօնկօ	2906	Կրօտնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սաբֆօ	1113
Անճէլօ	1541	Գորսօ	895	Հիրօ	775	Մարդէլլօ	3709	Ցիթօ	1735
Արիօսդօ	2377	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1581	Միքատօ	3557	Սիլվիօ	1193
Պասանօ	1822	Տօմինօ	937	Հինտու	3720	Միլօ	1057	Սըէրօ	1200
Պօրոտինօ	1264	Տուրօ	2383	Հօրաշիօ	3600	Մօնդէպէլլօ	1735	Թասսօ	1328
Պրավօ	1076	Տրաքօ	1713	Հումպէր	595	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Պրինօ	841	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Նէրօ	1083	Թօքիօ	3827
Պըֆֆալօ	4431	Էպրօ	2464	Իտաճօ	5540	Օհիօ	4100	Թօլէտօ	1470
Գէյրօ	1671	Էլտօրատօ	1520	Ժինօ	1080	Օնթարիօ	4036	Թօրբիտօ	487
Գալիբսօ	1337	Էրաքօ	1841	Քիլօ	1053	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	2429
Գամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլբինօ	2307	Պալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօլմօ	1700	Պօլօ	510	Վօլօ	1289
Ձիրակօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Րիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2396
Սիսէրօ	1834	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէբանտօ	2272	Րինալտօ	1663	Ըէտօ	1850
Գլիօ	2697	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րօլլօ	1613	Զէրօ	1200
Գօլօրատօ	4235	Կիդանօ	1243	Լօրէնցօ	3191	Րօմէօ	1789		

Հօրասիօ շոգենաւը, նաւապետ Բրօֆթ, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն հոս հասած է։

Մուրիլլօ շոգենաւը, նաւապետ Ճօնսթըն, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հըլլ ուղղակի Պոլիս գալու համար։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻՒՏ ԷՆՏ ՐԻՉՕ
Թիւ 23—24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 377

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Ց. Ա. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

(Եանընի զարեչրատան վրայի յարկը, ճիշդ Զըպուճեանց դէմը)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենատաժանելի ցաւած ակռաները մէկ անգամէն կը լեցնէ. ցաւով դիմելու եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ։

Նորահնար եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր և դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստէ, յար և նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն ըստ տարիքի, ծամողութիւն եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորելով։

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին ինչպէս նաև Թմրեցուցիչ դեղերու և ամենակատարելագործեալ գործիներու միջոցաւ, առանց ցաւի տառապանքի։

Յ. Գ. Զննութիւնը կիրակի օրերն ալ (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաև ամէն օր (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունի։

Մանօթ.—Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ ՉՈՒՆԻՆՔ 11 197

COMP RUSSE

NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթական երթեւեկութիւնք

Կ. 15 28 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Գ. 16 29 Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ (հաղորդակցելով Աղեքսանդրիա, Բօրթ-Սայիտ, Եաֆա, Պէյրութ եւ Բիրէ)։
Ե 17 30 Օտէսա ժամը 0ին միջօրէէն առաջ
Ու 17 30 Ինէպօլու, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ եւ Բաթում ժամը 1ին յետ միջօրէի։
Ուր 18/31 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։ 528

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

[illegible]

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	
[illegible]	3000	[illegible]	2500
[illegible]	3000	[illegible]	2400
[illegible]	3000	[illegible]	2350
[illegible]	3000	[illegible]	[illegible]
[illegible]	3000	[illegible]	[illegible]
[illegible]	3000	[illegible]	1500
[illegible]	2500	[illegible]	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ռեթիմօլ խան
ՃԷՄՍ ՄՕՍ և ԸՆԿ.
194 31. Ճէյմս [illegible]

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվըրփուլի և Արեւելքի մէջ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վիքդօրիան	10500	Ֆլավիան	3500
Արմէնեան	10500	Էճիբշիըն	3500
Քէսդրիան	10500	Ըրըժըն	3000
Լանքասդրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գօլօմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ճօրճիան	8000	Ընտալուզիան	2500
Պօսդօնիան	8000	Ալզաշիըն	2500
Ֆիրճինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Մինծօ	900
Վավօնիան	3700	Օրօրդօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպօն	800
Ֆապիան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունէն հանելու համար իրենց հրահանգը ղրկել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆՏԷՆ
Ղալաթիա, քարափին վրայ
600 Հին տեղը մաքսատան

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԽՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Կ. ՊՈԼՍԷՆ — ՔԻՒՉԻՒՔ ՉԷՔՄԷՃԷ

1900 Մայիս 1էն սկսեալ մինչեւ նոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷ

Թիւ	8	10	12	*62	14	16	*18	20	22	*24	26	*28	30	*32	*34	36	*38	40	42	*44	46	48	50	52	54
ԿԱՅԱՐԱՆ	Առաւօտէն մինչեւ կէս օր											ՄԵԿՆՈՒՄ						Կէս օրէն մինչեւ իրիկուն							
Կ. Պոլիս	6 14	6 45	7 19	7 38	8 14	8 48	9 13	10 10	10 38	11 09	12	1	1 37	2 05	3 02	3 32	4 20	4 50	5 18	5 46	6 14	6 47	7 10	7 42	8 42
Գում-Գաբու	6 27	6 55	7 29	7 54	8 29	8 58	9 28	10 20	10 48	11 19	12 10	1 10	1 47	2 15	3 12	3 42	4 30	5	5 28	5 56	6 24	6 57	7 20	7 53	8 52
Եէնի-Գաբու	6 31	6 59	7 33		8 33	9 02	9 32	10 24	10 52	11 23	12 14	1 14	1 51	2 19	3 16	3 46	4 34	5 04		6	6 28		7 24	7 57	8 56
Սամաթիա	6 36	7 05	7 39		8 39	9 07	9 37	10 29	10 57	11 28	12 19	1 19	1 56	2 24	3 22	3 51	4 39	5 09		6 05	6 33		7 29	8 02	9 01
Եէտի-Գուլէ	6 41	7 08	7 44	8 13	8 44	9 13	9 44	10 34	11	11 33	12 23	1 24	1 59	2 29	3 26	3 56	4 44	5 14		6 10	6 38		7 34	8 07	9 06
Մագրիքէօյ	6 56		8 02	8 34	9 01	9 26	9 56	10 46		11 45	12 36	1 36		2 41	3 41	4 09	4 59	5 27	5 46	6 25	6 48	7 15	7 46	8 19	9 21
Այ-Սթէֆանոս	7 06		8 12	8 50	9 11		10 07	10 56		11 57		1 48		2 51	3 51		5 11		5 56	6 35		7 25	7 58	8 29	9 31
Քիւչիւք-Չէքմէճէ				9			10 15			12 05		1 56					5 19						8 06		

ՔԻՒՉԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

Թիւ	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	**43	45	**47	49	51	** 3	61	55	**57
ԿԱՅԱՐԱՆ	Առաւօտէն մինչեւ կէս օր												ՄԵԿՆՈՒՄ					Կէս օրէն մինչեւ իրիկուն								
Քիւչիւք-Չէքմէճէ			7 04								10 25			12 16		2 16							6 [illegible]5	6 47		
Այ-Սթէֆանոս	6 15	6 46	7 15	7 52		8 14	8 51		9 42		10 36		11 31	12 27		2 27		3 31		4 45		6 12	6 36	7 01		8 05
Մագրիքէօյ	6 27	6 58	7 27	8 04		8 27	9 30		9 54	10 20	10 48		11 43	12 39	1 47	2 39		3 43	4 30	4 57	5 53	6 24	6 48	7 21	7 53	8 17
Եէտի-Գուլէ	6 39	7 13	7 42		8 17	8 42		9 16	10 05	10 32	11 03	11 31	11 55	12 54	1 59	2 56	3 25	3 54	4 42	5 10	6 08	6 39	7 05	7 44	8 05	8 33
Սամաթիա	6 3	7 17	7 46		8 21	8 46		9 20	10 09	10 36	11 07	1 35	11 59	12 58	2 03	3	3 29	3 57	4 46	5 16	6 12	6 43	7 08		8 09	8 37
Եէնի-Գաբու	6 48	7 22	7 51		8 26	8 51		9 25	10 14	10 41	11 12	1 40	12 04	1 03	2 08	3 05	3 35	4 02	4 51	5 21	6 17	6 49	7 13		8 14	8 43
Գում-Գաբու	6 53	7 27	7 56	8 22	8 31	8 56	9 21	9 30	10 18	10 46	11 17	11 4	12 08	1 08	2 13	3 10	3 40	4 07	4 58	5 26	6 22	6 55	7 18	7 58	8 4	8 50
Կ. Պոլիս	7 01	7 35	8 04	8 30	8 3	9 04	9 29	9 38	10 26	10 51	11 25	11 53	12 16	1 16	2 21	3 18	3 48	4 15	5 06	5 34	6 30	7 03	7 26	8 07	8 3	8 58

* Այսթէֆանոսի եւ Քիւչիւք Չէքմէճէի միջեւ ուրբաթ եւ կիրակի օրերը բանող այս կառախումբերուն ծանուցումը զատ ստորեւ հրատարակուած է։

** Քիւչիւք Չէքմէճէի եւ Այսթեֆանոսի միջեւ ուրբաթ եւ կիրակի օրերը բանող այս կառախումբերուն ծանուցումը՝ զատ ստորեւ հրատարակուած է։

ԱԶԴ.—Մինչեւ նոր ծանուցում, 8,12, 26, 40, 44, 13, 35, 47, 49 եւ 51 թիւով կառախումբերը՝ միայն մէկ վայրկեան Չէյթուն Պուրնին պիտի կենան։

Այնչափ լայնածաւալ չեղող բեռեր՝ առանց բայառութեան ամէն կառախումբ պիտի ընդունին. իսկ լայնածաւալ եղող բեռերը՝ միայն 61 եւ 62 թիւով կառախումբերը պիտի ընդունին։

Արեւելեան եւրոպայի ժամանակը՝ Կ. Պոլսոյ ժամացոյցին հետ բաղդատմամբ չորս վայրկեան առաջ է։

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՄԵԿՆՈՂ ԿԱՌԱԽՈՒՄԲԵՐԸ (Ուրբաթ եւ կիրակի օրերը)

ԿԱՌԱԽՈՒՄԲԵՐՈՒ ԹԻՒԵՐԸ	62	18	24	28	32	34	38	44
ԿԱՅԱՐԱՆ			Մեկնում					
Այսթէֆանոս	8 50	10 07	11 57	1 48	2 53	3 53	5 11	6 37
Ֆլօրիա	9 —	10 16	12 06	1 58	3 03	4 03	5 21	6 45
Քիւչիւք Չէքմէճէ	9 02	10 18	12 08	2 —	3 05	4 05	5 23	6 47

Կ. ՊՈԼԻՍ ԺԱՄԱՆՈՂ ԿԱՌԱԽՈՒՄԲԵՐԸ

ԿԱՌԱԽՈՒՄԲԵՐՈՒ ԹԻՒԵՐԸ	43	47	53	57
ԿԱՅԱՐԱՆ		Մեկնում		
Քիւչիւք Չէքմէճէ	3 20	4 28	6 18	7 41
Ֆլօրիա	— —	4 35	6 26	7 49
Այսթէֆանոս	3 29	4 43	6 34	7 57

—)(83)(—

ԹԷՕՏՈՐ ՈՒԱՏՍ—ՏԸՆԹԸՆ

ՕԼՈՒԻՆ

Թ.

ՆԻՆ - ՔԻ - ԿԷԼԻ ՊԱԼԱՏԸ

3.

Առաւօտեան պայծառ լոյսը պատուհանէն ներս կը ցայտէր։ Սոսկումով ցատկեցի ընդոստ. ու գոչեցի, որո՞ւն դէմքն է այս։ Դէմս անկողնի մը վրայ կը թուէր ինծ նստած ըլլալ մարդ մը կուրծքին վրայ բոցավառ խաչով մը։ Իր երեսին վրայ այդ տարօրինակ վայրագ լոյսը՝ իբր թէ սրտին մէջի տանջանքները միսէն դուրս ծածանէին՝ ո՞ւր տեսած էի զայն։ Պահ մը երբ Զուիցերիոյ մէջ հայրս իր կուրծքը կը բանար ինծի, այդ պապենական բոցը փայլատակած էր իր մխուր կերպարանքին վրայ։ Բայց նկարներու սրահին մէջ գտնուած Սիպիլի պատկերին վրայ այդ լուսափայլումը մշտնջենական էր։

—Պարզապէս իմ ցոլքս է այս հայելիի մը մէջ, գոչեցի.

Անգիտակցաբար, խաչը վիզէս վար կախեր էի։

Ու այն ատեն Սինֆի Լըվըլի ձայնը ականջս ի վար կ'ըսէր կարծես. Ֆէնէլա Սթանլի մեռած է և աճիւնացած, և այդ պատճառաւ իսկ կրնայ խաչը դնել տալ քեզ հօրդ գերեզմանին մէջ, ու պիտի դնել տայ։

Խաչը դարձուցի անդին. երեսը հիմա ճիշտ մորթիս կը դպչէր։ Ասեղի պէս սուր էին այն ադամանդներուն ու յակինթներուն ծայրերը երբ հայելիին մէջ կը դիտէի կեցած։ Կամաց կամաց զգացում մը ունեցայ կուրծքիս վրայ, տանջանքէն վայրենի ու նոր հաճոյքի մը փոխուեցաւ այն հիմա։ Անկիւնաւոր երեսները կ'զգայի։ Բայց պեխերս ի վար հոսող աղի արցունքներս ծիծաղի արցունքներ էին։ Վասն զի Սինֆի Լըվըլ կարծես կը մըլտար նորէն աղէկ կամ գէշ, պէտք է խորունկ փորեք ձեր հօր ը թաղելու համար։

. . . .

Ի՜նչ մտածումներ ու ինչ զգացումներ ունեցայ երբ նստայ հոն սրածայր քարերը սեղմելով կուրծքիս վրայ. մտածելով անո՛ր որուն ոչ թէ իբր օրհնութիւն այլ իբր անէծք եղած էր սրբազան խորհրդանշանը, ինչ ճգնաժամեր ունեցայ երբ հոն մնացի հեծեծելով մի միակ բառ. Ո ինն՛, զոր ես միայն կրնայի հասկնալ, ես ամենայետին ծաղիկն այն դիւրայոյզ արեան որ ամբողջ սերունդներ երջանկութիւն ու թշուառութիւն պատճառած էր Օլուիններուն։

. . . .

Չեմ կրնար ըսել թէ ի՛նչ զգացի կամ մտածեցի, այլ միայն թէ ինչ ըրի։ Եւ ատիկա ըրած ատենս՝ դատողութիւնս շարունակ կը ծիծաղէր, կը խնդար սրտիս վրայ, կը ծիծաղէր, ինչպէս ոճրագործ մը կը ծիծաղի երբեմն դահիճին վրայ որուն վրայ անողորմ ու յաղթական սուրը իր արիւնաթաթաւ մարմինը երկուքի կը բաժնէ։ Ոտքի ելայ ու հեգնութեամբ մրմնջեցի Ֆէնէլա Սթանլիին, փաթթելով խաչը թաշկինակի մը մէջ եւ դնելով զայն փոքր պայուսակի մը մէջ. Սիրելի Սիպիլ, արժէքաւոր խաչ մը քայքայուած եկեղեցիի մը անկիւնը գերեզմանի մը մէջ ամփոփած ատեն մեզ սրբապիղծներու համար նկատողութեան առնելիք առաջին բանն է գաղտնապահութիւնը։ Ո և է մէկը մեզի խորհրդակից ընել անկարելի պիտի ըլլար. պէտք է մինակ երթանք։ Բայց գերեզմանը բանալ ու զայն գոցել նորէն առանց բնաւ հետք մը ձգելու, մեր բոլոր ճարտարութեան կը կարօտի։ Երկաթուղոյ կայարանը գացած ատենիս պէտք է գնենք պտուտակի բանալիներ, մուրճ մը և լապտեր մը. վասն զի ո՞վ ձենէ աղէկ կրնայ գիտնալ, սիրելի Սիպիլ, թէ մութ է Նինքիկէլի պալատը։

4.

Երբ դէպ ի Կրէյթ Իսթըրն երկաթուղոյ կայարանը կը դիմէի, փողոցին մէջ կեցայ պէտք եղած գործիքները գնելու։ Կէս օրէն յետոյ Տուլինկէմ հասնելով թեթեւ ճաշ մը ըրի հոն. ու երբ անկէ ժայռերն ի վեր յառաջացայ դէպ ի Ռաքսթօն, աւելի հանգիստ եղայ։ Որոշեցի չերթալ դղեակին մօտերը, որպէս զի չըլլայ որ շարժումներս հետաքննուին ծառաներէն։ Վաղեմի գերեզմանատունը լեցուն էր հող կրող գործաւորներով և իմացայ որ հանրութեան ապահովութեան համար անհրաժեշտ եղած էր հիմա՝ ծովեզրին վրայ փլցնել ապառաժի մէկ քանի ահագին կտորուանք որ նոր անջատուած էին։ Ֆլինթի հրուանդանը տանող ճամբէն վար իջայ և գործիքներս ժայռի մը ետեւ պահելով Նինքըլ հրուանդանն ի վեր ելայ ու քաղաք գացի։

Մօրս հետ ունեցած խօսակցութիւններէս նախապէս տեղեկացած էի թէ Վինի տեղ հին եկեղեցւոյն երբ պահապան յաջորդած էր Շէյլս՝ կուզ դերձակը, ու վստահ էի թէ դիւրին պիտի ըլլար ինծ եկեղեցւոյն ու գետնադամբանին կղպանքներն առնել իմ միամիտ ծանօթէս, առանց անոր մէջ ո և է կասկած արթնցընելու։

Ուստի անմիջապէս դերձակին խանութը գացի, բայց տեսայ որ Շէյլս դուրս ելած էր, Կրէյլինկէմի մէջ տարեկան հանդէսի մը ներկայ գտնուելու համար։ Հետեւաբար ստիպուեցայ իմ խնդիրս բանալ իր մօրը, շատ աւելի նրբամիտ կին մը, որուն հետ շատ դժուար էր վարուիլ։ Այսու հանդերձ, հողակեր գործաւորներու աշխատութիւնը խիստ մօտը եկեղեցիի մը՝ որուն սրբավայրը իմ ընտանիքիս կը պատկանէր՝ գերազանց առիթ մը հայթայթեց իմ այցելութեանս։ Բայց մինչեւ որ խնդիրը Տիկին Շէյլսի կրցայ ներկայացնել, պէտք եղաւ ինծ մտիկ ընել տաղտկալի ժամանակագրութիւն մը Ռաքսթօնի և Կրէյլինկէմի մէջ՝ իմ մեկնելէս ի վեր պատահած դէպքերուն վրայով։ Ուստի և երբ բաժնուեցայ իրմէ, (բանալիները առաւօտուն վերադարձնելու խոստումով) արեւը մարը մտած էր արդէն։

Բայց երբ ամայի ճամբէն վեր կը յառաջանայի դէպ ի եկեղեցին, նոր ու անակնկալ դժուարութիւն մը ներկայացաւ մտքիս։ Առանց ընդմիջման մը վտանգին ենթարկուելու չէի կրնար եկեղեցի մտնել, մինչեւ որ այդ մարդուկները ամէնքն ալ դարձած չըլլային Կրօյլինկէմէն, որովհետեւ Շէյլս և իր ընկերները պիտի անցնէին ամայի ճամբէն որուն եզերքն է գերեզմանատունը։ Շէյլս ինք ջղջիկի մը չափ կարճատես էր. բայց իր ընկերները հողագործներու սովորական հետախուզութիւնը ունէին, ու պիտի նշմարէին գերեզմանատան մէջ ամենափոքր շարժում մը կամ եկեղեցւոյն պատուհաններուն առջեւ ո և է լոյսի շողիւնը։

Կ'ուզէի ձեռնարկութիւնս յետաձգել մինչեւ հետեւեալ օրը. բայց մեր գործակատարին սենեակը՝ մօրս հետ կարեւոր ժամադրութիւն մը՝ կ'արգիլէր այս բաղձալի կարելիութիւնը։ Այս պատճառաւ հօրս գերեզմանին այցելութիւնս գիշերուան մնաց ակամայ։

Հետեւաբար ժայռէն իջայ ու սպասեցի լսել զբօսաշրջիկներուն վերադարձը։ Նստայ այն ծանօթ ժայռին վրայ, ուր ծովեզրին վրայ պատահածներուն վերյուշումին մէջ խորասուզուած, մինչ դեռ ծովուն վրայ գիշերը կը տարածուէր մեծաքաց ու խուարշուտ թեւերուն պէս ահագին ուրուական թռչունի մը, որուն տրտում ձայնն էր ալեակներուն շփումը քանի որ անոնք մօտենային եզերքին։ Յետոյ սկսայ խորհիլ աչքիս առջեւ տարածուողին, իմ կեանքիս տարօրինակութեան ու վայրագութեան վրայ։

Այն ատեն, սարսուռով մը զոր չկրցայ զսպել, յիշեցի եկեղեցւոյն տակ գտնուած գերեզմանական խորշերը որոնք նախնեաց մը կամքին համեմատ եղած կարգադրութեան մը շնորհիւ միջոց մը եղած էին եկեղեցին քանդուելէ ազատելու, եւ գերեզմանատան մէկ մեծ մասը դատապարտուած էր իբր վտանգաւոր։

Թարգմ. ՀՐԱՆՏ ԽԱՆՃԵԱՆ
(Շարունակելի)